

es.o.es

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

Rok 2022

Z POLITYKI SPOŁECZNEJ

**GALA RODZICIELSTWA ZASTĘPCZEGO -
SPOTKANIE OTWARTYCH SERC 125 METRÓW
POD ZIEMIĄ**

INNOWACJE SPOŁECZNE

INNOWACJE DLA DOSTĘPNOŚCI!

SYSTEM WSPARCIA EKONOMII SPOŁECZNEJ

**REGIONALNE PRIORYTETY NA RZECZ
ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ
DO 2030 ROKU**

es.O.es

Wydawca:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

ul. Piastowska 32, 30-070 Kraków,

tel.: (12) 422-06-36; fax (12) 422-06-36 wew. 44

www.rops.krakow.pl

Zespół redakcyjny:

Wioletta Wilimska - redaktor naczelny

Rafał Barański

Aneta Kosiba

Michał Góra

Skład:

Iwona Hirsch-Chojnacka

Osoby chętne do współpracy zapraszamy do podzielenia się swoimi osiągnięciami i ciekawostkami dotyczącymi problematyki społecznej z Państwa terenów.

Spis treści

■	WSTĘP	3
■	POLITYKA SPOŁECZNA.....	6
	POZNAJMY LAUREATÓW TRZECH EDYCJI MAŁOPOLSKIEGO PLEBISCYTU POZA STEREOTYPEM - SENIORKA I SENIOR ROKU!	6
	SYSTEM POMOCY SPOŁECZNEJ W DYNAMICZNIE ZMIENIAJĄCEJ SIĘ RZECZYWISTOŚCI SPOŁECZNEJ	13
	MAŁOPOLSKI KONGRES RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ – 11, 17-18 MAJA 2022 R. TRZYDNIOWE WYDARZENIE DEDYKOWANE RODZINOM ZASTĘPCZYM..	20
	„GALA RODZICIELSTWA ZASTĘPCZEGO – SPOTKANIE OTWARTYCH SERC 125 METRÓW POD ZIEMIĄ”	25
	UCHODŹCY Z UKRAINY. <i>COMMUNITAS</i> A SYSTEM POMOCY	27
	„ABC POMAGANIA - ZASADY PIERWSZEJ POMOCY PSYCHOLOGICZNEJ DLA OSÓB UCIEKAJĄCYCH PRZED WOJNĄ”	34
	WIRTUALNA KAWIARNIA SPOSOBEM NA INTEGRACJĘ MIESZKAŃCÓW MAŁOPOLSKICH DPS.....	37
	PONAD DWA LATA DOSKONALENIA KOMPETENCJI KADR SYSTEMU WSPIERANIA RODZINY I PIECZY ZASTĘPCZEJ W RAMACH PROJEKTU REALIZOWANEGO PRZEZ ROPS W KRAKOWIE	39
■	EKONOMIA SPOŁECZNA.....	42
	REGIONALNE PRIORYTETY NA RZECZ ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ DO 2030 ROKU.....	42
	EKONOMIA SPOŁECZNA W PROCESIE ZIELONEJ TRANSFORMACJI	44
	O MOTYWACJI, MARZENIACH ORAZ WAKACJACH W DOBRYM TEMPIE.....	47
■	INNOWACJE SPOŁECZNE.....	52
	INNOWACJE DLA DOSTĘPNOŚCI!.....	52

WSTĘP

Łukasz Smółka

Wicemarszałek Województwa Małopolskiego

Szanowni Państwo,

Rok 2022 przyniósł nowe wyzwania, z którymi musieliśmy się zmierzyć w naszym regionie zarówno na płaszczyźnie społecznej, jak i infrastrukturalnej i ekonomicznej.

W styczniu bieżącego roku ogłaszając Rok Seniora i Solidarności Międzypokoleniowej chcieliśmy zwrócić uwagę na rolę jaką seniorzy odgrywają w naszej wspólnocie i w jak istotny sposób przyczyniają się do kształtowania właściwych postaw i wychowania młodego pokolenia. W Małopolsce seniorzy mogą liczyć na wsparcie samorządów, organizacji pozarządowych i społeczności lokalnej.

Na poziomie regionalnym chcemy promować pozytywne postawy społeczne stąd, w każdym roku podejmujemy inicjatywy popularyzujące aktywność społeczną, kulturalną, intelektualną czy sportową, jak również miejsca przyjazne seniorom.

W lutym bieżącego roku spotkaliśmy się z sytuacją, której nie doświadczyliśmy od kilkudziesięciu lat, agresja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę doprowadziła do migracji na ogromną skalę. Pakiet pomocowy realizowany przez Samorząd Województwa Małopolskiego w ramach Małopolskiej Tarczy Humanitarnej z alokacją około stu milionów złotych pozwolił na zapewnienie wszechstronnego wsparcia przede wszystkim dzieciom, które zmuszone były opuścić swoje środowisko z rodzicami lub opiekunami. Licząc na szybkie zakończenie konfliktu, podejmujemy wszelkie starania przy współpracy z administracją rządową i organizacjami pozarządowymi, aby oferowana pomoc była adekwatną odpowiedzią na zmieniające się potrzeby.

Samorząd Województwa Małopolskiego, podjął także w tym roku niezwykle ważną inicjatywę związaną z rodzicielstwem zastępczym. W trakcie Małopolskiego Kongresu Rodzinnej Pieczy Zastępczej,

w którym udział wzięli znamienici goście, m.in. Pan Mateusz Morawiecki – Premier Rzeczypospolitej Polskiej, Pani Marlena Małąg – Minister Rodziny i Polityki Społecznej, posłowie na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Rzecznik Praw Dziecka, dyskutowaliśmy nad potrzebami, wyzwaniem i problemami rodzin zastępczych, których w Małopolsce jest blisko dwa tysiące. Niezwykle spotkanie z rodzinami podczas uroczystej Gali Rodzicielstwa Zastępczego dało dowód jak ważną rolę i misję pełnią rodzice, którzy zdecydowali się poświęcić swoje życie opiece i wychowaniu dzieci pozbawionych miłości.

Szanowni Państwo, wszystkie ważne spotkania z mieszkańcami Małopolski pozwalają poznać Państwa potrzeby i oczekiwania, co bezpośrednio przekłada się na kształt opracowywanych regionalnych dokumentów strategicznych i programowych wytyczających ramy funkcjonowania województwa na najbliższe lata. ■

Wioletta Wilimska

Dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie

Szanowni Państwo!

Realizowanie zadań z zakresu polityki społecznej wymaga wszechstronnego spojrzenia na zagadnienia dotyczące poszczególnych grup odbiorców, jak również otwartości na zmieniające się potrzeby uwarunkowane sytuacją społeczno-gospodarczą czy polityczną.

W roku bieżącym spotkaliśmy się z okolicznościami, w których konieczne stało się połączenie planowanych w województwie małopolskim inicjatyw, z nagłą potrzebą wsparcia osób przybywających z Ukrainy, w związku z konfliktem zbrojnym w ich kraju.

W aktualnym numerze biuletynu „es.O.es” przedstawiamy Państwu szereg interesujących artykułów dotyczących działań realizowanych przez Samorząd Województwa Małopolskiego w obszarze polityki senioralnej, prorodzinnej, ekonomii społecznej, a także na rzecz wsparcia obywateli Ukrainy przebywających na terenie województwa małopolskiego.

Małopolski Rok Seniora i Solidarności Międzypokoleniowej, przypomina nam o konieczności otaczania osób starszych wsparciem, opieką, jak również tworzenia im przestrzeni do aktywności, edukacji, rozwijania pasji i zainteresowań. W bieżącym numerze poznacie Państwo sylwetki laureatów i wyróżnionych w dwóch edycjach Małopolskiego Plebiscytu „Poza Stereotypem – Seniorka i Senior Roku”, promującego seniorów, którzy pomimo wieku cały czas pracują na rzecz swojej społeczności. Inspirującą drogę rozwoju organizacji dążącej do samodzielności finansowej prezentujemy w wywiadzie z Panią Agnieszką Pyzik przez zarząd „Fundacji Na Rzecz Wspierania Osób Niepełnosprawnych "Wyjdź z Domu” zwycięzcy tegorocznej edycji konkursu Małopolski Lider Przedsiębiorczości Społecznej. W kolejnej odsłonie Małopolskich Innowacji Społecznych przedstawiamy z kolei rozwiązania na rzecz osób z niepełnosprawnościami, projektowane przez

innowatorów z całej Polski, mające na celu podniesienie jakości życia tych osób i ułatwienie im codziennego funkcjonowania.

W roku bieżącym dużo uwagi poświęcamy także wsparciu i promowaniu rodzicielstwa zastępczego – relację z trzydniowego Małopolskiego Kongresu Rodzinnej Pieczy Zastępczej, a w szczególności postulaty sformułowane przez rodziny zastępcze, które przełożyć się mogą na projektowanie działań na szczeblu centralnym czy regionalnym, odnajdziecie Państwo na kolejnych stronach naszego biuletynu.

Czy warto pomagać? – myślę, że po przeczytaniu artykułów pn. „[Wirtualna kawiarnia sposobem na integrację mieszkańców małopolskich DPS](#)”, jak również „[ABC pomagania - zasady pierwszej pomocy psychologicznej dla osób uciekających przed wojną](#)”, nie będą Państwo mieć wątpliwości.

Zapraszam do lektury!

POZNAJMY LAUREATÓW TRZECH EDYCJI MAŁOPOLSKIEGO PLEBISCYTU POZA STEREOTYPEM - SENIORKA I SENIOR ROKU!

Małopolski Rok Seniora i Solidarności Międzypokoleniowej obfitował w niezwykle i liczne wydarzenia wzmacniające różnorodną aktywność małopolskich seniorów. Małopolski Plebiscyt „Poza Stereotypem – Seniorka i Senior Roku” stanowi doskonały przykład popularyzacji twórczego i niezrównanego sposobu na życie osób starszych, które na przekór schematom udowadniają, że wiek nie stanowi bariery w podejmowaniu licznych działań na rzecz innych.

W roku bieżącym poznaliśmy kilkunastu Laureatów trzech edycji Plebiscytu. To osoby pełne energii, zapału do aktywnego życia, edukacji, realizowania pasji i zainteresowań, otwarte na nowe technologie i współdziałanie z młodym pokoleniem. Sylwetki uhonorowanych seniorów, są przykładem na to, że chęć pomagania, pracy na rzecz drugiego człowieka czy obdarowywania innych swoimi talentami nie zna żadnych ograniczeń. Z takich wzorów powinniśmy korzystać na co dzień!

Poznajmy postaci i najważniejsze działania naszych nietuzinkowych seniorów:

LAUREACI XIV, XV i XVI

EDYCJI PLEBISCYTU:

Tytuł Seniorki Roku otrzymały:

PANI STANISŁAWA WOJNICKA Z RADŁOWA (K. TARNOWA), 68 LAT

- od lat aktywna liderka Klubu Seniora działającego na terenie gminy Radłów. Zaangażowana w rozpowszechnianie i realizację idei wolontariatu w środowisku lokalnym. Inicjatorka i realizatorka szeregu inicjatyw na rzecz grup społecznych szczególnie narażonych na wykluczenie społeczne.

PANI ANNA PRZYBYŁEK – BORACZYŃSKA Z KRAKOWA, 91 LAT

od kilkudziesięciu lat zaangażowana społecznie. Honorowa Ambasadorka i współtwórczyni magazynu „Głos Seniora”. Autorka około 50 artykułów, poprzez swoje działanie i aktywność staje się wzorem dla innych osób. Jej motto to „Zdrowy styl na całe życie” oraz „Uczyć się, uczyć innych”.

**PANI CECYLIA ZŁAHODA Z OŚWIĘCIMIA,
75 LAT**

podejmuje lokalne inicjatywy na rzecz oświęcimskiej społeczności, propagatorka ekologii, autorka wierszy, książek, obrazów, uczestniczka Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz Dziennego Domu Pomocy, w wieku 70 lat ukończyła 2 kierunki studium, członkini zespołu wokalnego, organizatorka warsztatów międzypokoleniowych, wystaw, kiermaszy, edukuje w zakresie medycyny naturalnej.

Tytuł Seniora Roku otrzymali:

**PAN STANISŁAW WIATR Z TARNOWA,
79 LAT**

prezes UTW przy Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Tarnowie. Zintegrował słuchaczy UTW z seniorami z Międzyosiedlowych Centrów Aktywności Senioralnej dla wielu wspólnych działań, na rzecz umacniania ruchu senioralnego w Tarnowie. W ramach integracji międzypokoleniowej łączył działania UTW z działaniami Młodzieżowej Rady Miejskiej w Tarnowie.

**PAN BENEDYKT PORĘBA Z MYSTKOWA,
85 LAT**

niestrudzony społecznik wspierający lokalnych seniorów, aktywny działacz Ochotniczej Straży Pożarnej w Mystkowie. Pasjonat folkloru

i założyciel Zespołu Regionalnego „Mystkowianie”, z którym aktywnie uczestniczy w wielu wydarzeniach na rzecz społeczności lokalnej oraz promuje dziedzictwo lokalne w regionie i za granicą.

PAN KAZIMIERZ KRÓLIK Z MOGILAN

mistrz stolarstwa, działacz lokalny, utalentowany muzyk, od młodości zaangażowany w działalność społeczną wsi, ponad 20 lat był strażakiem OSP, w 1984 r. współtworzył Zespół Regionalny „MOGILANIE” i przez 25 lat był jego kierownikiem i równocześnie tancerzem i śpiewakiem, a później członkiem kapeli „MOGILANIE”, w której śpiewa i gra na skrzypcach do chwili obecnej, jest też wykonawcą kilku instrumentów ludowych - basów 3-strunowych, jest słuchaczem Uniwersytetu Trzeciego Wieku, laureat licznych nagród za swoją działalność.

WYRÓŻNIENI XIV, XV i XVI

EDYCJI PLEBISYTU:

PANI DOROTA DEJNAK Z NOWEGO

WIŚNICZA, 65 LAT - założycielka i Prezes Stowarzyszenia 60+ Nowy Wiśnicz, z którym aktywnie angażuje się w różnorodne przedsięwzięcia służące krzewieniu tradycji, kultury, sztuki i historii w lokalnym środowisku.

PANI ZOFIA GÓRECKA Z OLSZYNY, 69 LAT - od blisko 40 lat aktywna członkini Koła Gospodyń Wiejskich w Olszynach, współautorka i realizatorka wielu projektów senioralnych i międzypokoleniowych, prowadząca działania animujące i samopomocowe wśród seniorów. Związana ze Stowarzyszeniem UTW w Chrzanowie.

PANI JADWIGA WSZÓŁ Z MIECHOWA, 66 LAT - aktywność łączy z pasją oraz wykształceniem kierunkowym. Motywując seniorów do ruchu na świeżym powietrzu, prowadzi zajęcia sportowe i udziela pomocy z zakresu fizjoterapii. Zaangażowana w działalność UTW oraz Gminnej Rady Seniorów w Miechowie.

PANI ZOFIA OPACH Z NIEDŹWIEDZIA, 84 LATA - od ponad 20 lat zaangażowana w społeczną działalność jako członek Stowarzyszenia na Rzecz Osób Niepełnosprawnych im. Brata Alberta w Niedźwiedziu. W okresie pandemii

organizowała wsparcie dla samotnych i potrzebujących z lokalnej społeczności

PANI HALINA BIENIEK Z NIEDŹWIEDZIA, 69

LAT - cyklicznie organizuje zbiórki żywności w kościele w okresie świątecznym i dostarcza je do osób będących w potrzebie, osobiście odwiedza starszych i chorych mieszkańców, by umożliwić im załatwienie niektórych spraw formalnych. Interesują ją problemy z jakimi borykają się mieszkańcy, odpowiada na ich potrzeby.

PANI MARIA BLUS ZE SKAWINY, 72 LATA

- w okresie pandemii pełniła dyżury w klubie seniora, członkini licznych organizacji, prowadzi zajęcia dla seniorów w Centrum Aktywności Seniora w Krakowie, rozwija wśród seniorów turystykę połączoną z edukacją, aktywizuje seniorów do aktywnego spędzania wolnego czasu poprzez imprezy kulturalno-rozrywkowe oraz prelekcje i szkolenia, organizuje spotkania międzypokoleniowe, kieruje zespołem słowno-muzycznym, współpracuje z Samorządem Skawińskim oraz Skawińską Radą Seniorów, a także z innymi organizacjami senioralnymi.

PANI MARIA CZERNIK Z PORONINA, 70 LAT

- aktywnie działa w wielu organizacjach, podejmowała starania dot. działalności Klubu Seniora w czasie pandemii, organizatorka akcji charytatywnych, prowadzi Klub Seniora Szarotka w Zakopanem, brała aktywny udział

w licznych wydarzeniach okolicznościowych,
w tym w prowadzeniu warsztatów dla dzieci

i rodzin z Ukrainy, organizacji Powiatowego
Dnia Inwalidy.

**PANI WANDA HERÓD Z PORĘBY WIELKIEJ
W GM. OŚWIĘCIM, 77 LAT** - jest inicjatorką
wielu przedsięwzięć, m. in. lokalnego zespołu
śpiewaczego, lokalnych imprez
okolicznościowych, odznaczona licznymi
nagrodami za swoją działalność, członkini
Gminnej Rady Seniorów, Ochotniczej Straży
Pożarnej, aktywnie uczestniczyła w niesieniu
pomocy uchodźcom z Ukrainy.

**PANI URSZULA JASŁOWSKA Z MAKOWA
W GM. GOŁCZA, 65 LAT** - podtrzymywała stały
kontakt z uczestnikami Klubu Senior+
w Mostku w okresie pandemii,
inicjatorka/organizatorka akcji
charytatywnych, w tym również działań na
rzecz uchodźców z Ukrainy, aktywizuje
seniorów do czynnego spędzania czasu
wolnego, współpracuje z lokalnymi
instytucjami, w tym Komendą Powiatową
Policji w Miechowie oraz Komendą Powiatową
Państwowej Straży Pożarnej w Miechowie
realizując projekt „Bezpieczny Senior” oraz
dba o integrację międzypokoleniową.

**PANI BOGUMIŁA KAŁUŻNY Z NOWEGO
SĄCZA, 71 LAT** - zrealizowała wiele inicjatyw
na rzecz nowosądeckiej społeczności, starała
się o to, aby w trudnym czasie pandemii
seniorzy, brali czynny udział w życiu
społecznym i czuli się potrzebni, organizatorka

ZESPÓŁ REGIONALNY MYSTKOWIANIE,

którego założycielem jest Pan Benedykt Poręba –
Senior Roku, uświetnił swoim występem
jubileuszową galę Zespół działa od 1984 roku,
najpierw jako grupa dziecięca, która od 2014 r.
przekształciła się w grupę dorosłą. Zespół prezentuje
autentyczny taniec, śpiew i muzykę folkloru Lachów
Sądeckich z pogranicza lachowsko – pogórzańskiego,
zarówno w formie tanecznej, jak i obrzędowo-
zwyczajowej.

MYSTKOWIANIE występują w tradycyjnych strojach
lachowskich (ze wsi Mystków), które zostały
zrekonstruowane na podstawie badań
etnograficznych oraz starych fotografii
odnalezionych w Mystkowie. Jest laureatem licznych
nagród i wyróżnień. Artyści jednak nie spoczywają
na laurach! W tym roku członkowie Zespołu
otrzymali już kolejne nagrody w tym m.in., w ramach
I Przeglądu Tradycyjnego Śpiewu Lachów Sądeckich
„Ciotcyne Śpiwonie”, Festival Vallarta Azteca del
Folclor Internacional w Puerto Vallarta (Meksyk)
oraz Kryształ Soli – 2022 r.

licznych lokalnych imprez okolicznościowych, inicjatorka działań na rzecz uchodźców z Ukrainy, prowadzi zajęcia manualne w Klubie Seniora Zabełcze oraz w Centrum Sądeckiego Seniora w Nowym Sączu, Przewodnicząca Rady ds. Polityki Senioralnej przy Prezydencie Miasta Nowego Sącza.

PANI ALICJA KOKOSZKA Z KRAKOWA, 71 LAT - inicjatorka i współorganizatorka licznych inicjatyw na rzecz środowiska osób głuchych, w tym np. szczepień przeciwko COVID-19 wśród osób Głuchych z terenu województwa małopolskiego oraz pomocy dla Głuchych uchodźców z Ukrainy.

PANI HANNA KOZIOŁ Z WIELICZKI, 68 LAT - aktywizuje lokalne środowisko senioralne na różnych polach, aktywnie udzielała się w organizacji harcerskiej, aktywna uczestniczka Klubu Przyjaciół Wieliczki, inicjatorka licznych projektów, m. in projektu „Senior i Teatr” w wyniku której powstała aktywizację środowisk senioralnych na

różnych polach, Przewodnicząca Gminnej Rady Seniorów.

&

PROF. DR HAB. INŻ. KAZIMIERZ WIECH

Z KRAKOWA, 71 LAT - wybitny naukowiec i specjalista ochrony roślin. Od ponad 10 lat kieruje UTW na Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie. W czasie pandemii zainicjował akcję „Chcesz porozmawiać zadzwoń”, w ramach której zorganizowana grupa wolontariuszy pełniła dyżury telefoniczne niosąc wsparcie psychologiczne dla seniorów odizolowanych społecznie.

PAN FERDYNAND NAWRATIL Z KRAKOWA,

75 LAT - wieloletni działacz harcerski i społeczny związany z Krakowskim Forum Organizacji Społecznych. Aktywnie zaangażowany w prowadzenie Punktu Wolontariatu w ramach Centrum Obywatelskiego oraz spotkań dyskusyjnych dla seniorów.

Niezwykłym wyróżnieniem jest nagroda, którą otrzymują utytułowani Seniorzy **od 2012 r.** – to **statuetka wykonana przez prof. dr hab. Krzysztofa Nitscha** - artystę, rzeźbiarza, związanego z Akademią Sztuk Pięknych w Krakowie, znanego i cenionego w kraju i za granicą, laureata wielu nagród i wyróżnień. W roku 2022 r. statuetka otrzymała nowy kształt.

PAN ADAM JAN SAWINA Z RABY WYŻNEJ, 81 LAT - znany w swojej okolicy jako fotograf dokumentujący zabytki, pomniki, imprezy i uroczystości. Autor dwóch tomów Monografii Raby Wyżnej. Społecznik, który przyczynił się do budowy obiektów użyteczności publicznej służących rozwojowi oświaty, kultury, sportu i rekreacji.

PAN JAN JÓZEF HALBINA Z BABIC, 68 LAT - społecznik i pasjonat, realizator wielu inicjatyw na płaszczyźnie wędkarskiej oraz strażackiej, propaguje współpracę międzypokoleniową, koordynator działań w związku z pandemią COVID-19 oraz na rzecz uchodźców z Ukrainy, wziął udział w sesji zdjęciowej do kalendarza „Mój sposób na

aktywność” promującego aktywności seniorów, za działalność w OPS otrzymał liczne nagrody, inicjator akcji ekologicznych.

PAN JANUSZ MASŁOWSKI Z MIECHOWA, 67 LAT - propagator zdrowego stylu życia, założył Klub Siwego Włosa, Młodzieżcej Fantazji i Trzeźwego Umysłu, w ramach Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej Gryf w Miechowie reaktywował Klub Zdrowia Seniora przy Starostwie Powiatowym w Miechowie, reaktywował działalność Ośrodka Terapii Ruchowej dla Osób III-go wieku, zorganizował Festiwal Sportu i Zdrowia w Miechowie, aktywny uczestnik wielu imprez sportowych i senioralnych w kraju i regionie, autor wielu publikacji dot. tematyki

senioralnej w „Wieściach Miechowskich”, wielokrotnie nagradzany za prowadzoną działalność.

PAN ZDZISŁAW UCHTO Z UNIEJÓW RĘDZINY

W GM. CHARZYNICA, 66 LAT - swoim staraniem i na własny koszt utworzył mini skansen, w którego skład wchodzi: izba regionalna ze zbiorami etnograficznymi, kolekcja oleodruków o treści religijnej, kolekcja przyrządów do ważenia, czy zbiór zabytkowych maszyn rolniczych; laureat licznych nagród, w tym tegorocznej Nagrody Województwa Małopolskiego im. Romana Reinfussa za osiągnięcia w dziedzinie zachowania dziedzictwa regionalnego, w czasie pandemii włączył się w działania związane z minimalizacją zagrożeń.

Pierwszy Plebiscyt „Poza stereotypem – Seniorka i Senior Roku” został zorganizowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie w 2007 roku.

Przez kolejne lata zaszczytny tytuł Seniorki i Seniora Roku został przekazany na ręce 15 wyjątkowych małopolskich senierek oraz 15 niezwykłych małopolskich seniorów, którzy wyróżniali się swoją aktywnością.

Aneta Kosiba

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Krakowie

Patronat medialny nad wydarzeniem objęli:

“**Radio
Kraków**

Głos
SENIORA

SYSTEM POMOCY SPOŁECZNEJ W DYNAMICZNIE ZMIENIAJĄCEJ SIĘ RZECZYWISTOŚCI SPOŁECZNEJ

Tegoroczna dwudziesta już konferencja wojewódzka organizowana w dniach 28-29 listopada 2022 r. przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie skupiła się nad zagadnieniami związanymi z funkcjonowaniem zawodów pomocowych w sytuacji kryzysu wywołanego okolicznościami zewnętrznymi, rozwojem usług społecznych w kontekście deinstytucjonalizacji oraz aktualnym znaczeniu pracy socjalnej w systemie pomocy społecznej.

Pierwszy dzień konferencji, który odbył się w Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie pozwolił na spotkanie w gronie ekspertów oraz licznie reprezentowanych przedstawicieli jednostek pomocy społecznej, by podczas merytorycznej dyskusji podjąć temat wyzwań jakie stoją przed pracownikami służb społecznych.

Do udziału w konferencji zaproszenie przyjęła **Pani Agnieszka Ścigaj – Minister ds. integracji społecznej**, która zaprezentowała pilotażowy program pn. **„Wzajemnie Potrzebni”** - program dedykowany uchodźcom z Ukrainy, ale także wychowankom rodzin zastępczych i domów dziecka, samotnym matkom z dziećmi. Program skierowany jest do gmin, które będą mogły otrzymać dofinansowanie na stworzenie miejsca zamieszkania dla uchodźców wojennych z Ukrainy. Program przewiduje również pomoc w zapewnieniu

miejsc w szkołach, przedszkolach oraz znalezieniu zatrudnienia.

Profesor Hubert Kaszyński wykładem **„Praca socjalna i zawody pomocowe – perspektywa uważności na krzywdę”** przypomniał powody, dla których ustanowiono dzień pracownika socjalnego oraz znaczenie tego święta. Zwrócił uwagę na specyfikę zawodu pracownika socjalnego, który w praktyce prowadzi do podejmowania wielu niełatwych ról. Pracownik pomocy społecznej to osoba o wysokiej wrażliwości na ludzką krzywdę. Praca socjalna natomiast stanowi kreowanie życiowo znaczących doświadczeń, aktualizuje zasoby indywidualnej i zbiorowej rezyliencji, bazuje na wiedzy, wartościach i doświadczeniu, przy równoczesnym poszanowaniu szczególnych potrzeb oraz zróżnicowania kulturowego. W związku z tak wysokimi wyzwaniami, jakie stoją przed pracownikami pomocy społecznej wskazana

jest potrzeba podniesienia prestiżu i warunków ich pracy.

Podczas panelu dyskusyjnego moderowanego przez **dr Katarzynę Wojtanowicz** pn. „Znaczenie pracy socjalnej w rozwoju usług społecznych – czy poprzez zmiany systemowe może uzyskać należną wagę w systemie wsparcia”, podjęto próbę odpowiedzi na pytanie, czy możliwe jest stworzenie przestrzeni sprzyjającej nadaniu należnego znaczenia pracy socjalnej w systemie pomocy społecznej?

Paneliści:

JACEK KOWALCZYK – Dyrektor Wydziału Polityki Społecznej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego,

MAŁGORZATA ALEKSANDROWICZ – Dyrektor CUS w Myślenicach,

JOANNA RUDEK – Dyrektor Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skawinie,

MARIA PORĘBA – Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Korzennej,

ADAM BIAŁAS – Prezes Stowarzyszenia Certyfikowanych Superwizorów Pracy Socjalnej,

zwrócili uwagę na szerokie spektrum możliwości wszechstronnego rozwoju oraz realizacji wyzwań jakie daje zakres ról zawodowych na polu pracy socjalnej, co zależne jest od specyficznych zadań, jakie pracownik realizuje wobec klienta, instytucji oraz społeczności. Muszą jednak ku temu być

zabezpieczone podstawowe warunki pracy, rozwinięta infrastruktura pomocowa oraz system wsparcia w realizacji tych usług (w tym superwizja jako narzędzie wsparcia i ewaluacji).

Poniżej opracowane przez dr Katarzynę Wojtanowicz podsumowanie panelu dyskusyjnego:

Paneliści w pierwszej kolejności zostali zaproszeni do refleksji nad rolą pracy socjalnej w realizacji usług społecznych. Jak zgodnie potwierdzili w swoich wypowiedziach szersze spektrum realizacji usług społecznych czerpie z metodologii pracy socjalnej. Szczególną rolę odgrywa w tym zakresie diagnoza problemów, potrzeb i zasobów odbiorcy usług oraz wspólnie z odbiorcami określony cel projektowanej zmiany. Nie bez znaczenia są również kompetencje realizatorów usług społecznych. Paneliści wskazywali na kompetencje miękkie – komunikacyjne, asertywność, kreatywność, umiejętność pracy w zespole, dobra organizacja pracy. Podkreślone zostały również walory korzystania z metod i narzędzi pracy socjalnej w realizacji procesów wsparcia. Realizowana przez profesjonalistów praca socjalna i usługi społeczne muszą wzajemnie się uzupełniać i współtworzyć odpowiadający na potrzeby mieszkańców system wsparcia. Funkcjonujący system pomocy społecznej, oparty na

kryteriach uprawniających do przyznania pomocy, znacznie się poszerza i uelastycznia w kontekście dostępności i poszerzenia wachlarza usług społecznych. Bardzo dobrym tego przykładem jest funkcjonowanie Centrum Usług Społecznych. Nowa formuła podejścia do budowania systemu wsparcia społecznego, w oparciu o katalog odpowiadających na potrzeby mieszkańców usług daje CUS szansę na realizowanie szerokiego spektrum usług w nowej jakości. Filarem wprowadzenia tych zmian organizacyjnych są pracownicy socjalni, doświadczeni w realizacji usług społecznych, którzy przekwalifikują się do nowych zawodów pomocowych, min. koordynatora indywidualnych planów usług społecznych, organizatora usług społecznych, organizatora społeczności lokalnej. Wskazano również na rolę ustawicznego doskonalenia się realizatorów pracy socjalnej i usług społecznych oraz superwizję, dla utrzymania kondycji zawodowej oraz standardów pracy.

W drugiej części dyskusji panelowej zwrócono uwagę na nowe wyzwania jakie stoją przed organizatorami systemów pomocy i wsparcia, w tym związanych z deinstytucjonalizacją oraz odejściem od modelu opiekuńczego na rzecz rozwoju modelu wspierającego. Wskazano również na doświadczane braki kadrowe w systemie pomocy społecznej, obniżenie zainteresowania podjęciem kształcenia na

kierunku praca socjalna. Czy rozwój i wzmocnienie pracy socjalnej mogą być pewnym czynnikiem budującym bezpieczeństwo realizacji systemu wsparcia społecznego? Jak zachęcić adeptów pracy socjalnej do wkroczenia na tą drogę zawodową, a funkcjonujących już w systemie pracowników na podejmowanie nowych wyzwań i rozwoju?

W tym zakresie paneliści zwrócili uwagę na potrzebę podnoszenia prestiżu i warunków pracy pracowników systemu pomocy społecznej. W szczególności podkreślono rolę kadry zarządzającej, która powinna stwarzać odpowiednie warunki pracy, w tym negocjować lepsze warunki finansowe. Zwrócono również uwagę na misyjność tego zawodu, otwartość na mierzenie się z wieloma trudnościami i umiejętność radzenia sobie z presją społeczną. Ważnym jest zwrócenie uwagi na specyfikę zawodu pracownika socjalnego, która w praktyce prowadzi do podejmowania wielu ról. To jest szansa na ciekawą, dynamiczną pracę, która stanowi również zagrożenie. Role zawodowe pracowników socjalnych wynikają z kategorii aktywności i przyporządkowanych im celom. Zakres ról zawodowych na polu pracy socjalnej zależy od specyficznych zadań, jakie pracownik realizuje wobec klienta, instytucji oraz społeczności. Są to między innymi:

administrator, dystrybutor pomocy finansowej, konsultant, doradca, mediator, terapeuta, prawnik, nauczyciel, asystent, planista, adwokat czy pośrednik.

Podejmowanie tych ról daje szerokie spektrum możliwości wszechstronnego rozwoju oraz realizacji wyzwań. Muszą jednak ku temu być zabezpieczone podstawowe warunki pracy, rozwinięta infrastruktura pomocowa oraz system wsparcia w realizacji tych usług (w tym superwizja jako narzędzie wsparcia i ewaluacji).

Rola pracownika socjalnego i realizowana praca socjalna jest w trakcie istotnych przemian, co jest spowodowane zarówno zmianami dokonującymi się w strukturze problemów społecznych (stan postcovidowy, kryzys wojny w Ukrainie, kryzys ekonomiczny), zmianą miejsca instytucji pomocy społecznej (odejście od funkcji opiekuńczej do funkcji wspierającej), jak i związanymi z tymi przemianami filozofii pracy socjalnej (min. empowermentu).

Panel dyskusyjny pn. „**Budowanie systemowej ścieżki współpracy w chaosie zmian—różne odsłony skutecznej pomocy w sytuacji nagłej zmiany warunków społecznych.**

Doświadczenia i wnioski na przyszłość”, moderowany przez profesora Huberta Kaszyńskiego stanowił z kolei doskonałą przestrzeń do dyskusji w, trakcie której

podjęto próbę odpowiedzi na pytanie czy możliwe jest zbudowanie systemowej ścieżki współpracy w czasie dynamicznych zmian (kryzys uchodźczy, pandemia), tak aby świadczyć pomoc odpowiadającą na realne potrzeby.

Paneliści:

Marzena Samek- Zastępca Dyrektora MOPS w Krakowie,

Sylwia Michalec-Jękot - Dyrektor OIK w Myślenicach,

Maria Wojtacha- Fundacja Internationaler Bund Polska,

Magdalena Chaszczyńska- Przedstawiciel Spółdzielni Socjalnej Apacze, zgodnie uznali, że zdaliśmy egzamin z reagowania na kryzys, a to ogromne

doświadczenie, jakie wynika z ostatnich trudnych miesięcy zasługuje na dokonanie podsumowania czy opracowania swego rodzaju mapy drogowej z zakresu reagowania na kryzys.

W drugim dniu konferencji spotkaliśmy się na trzech warsztatach, realizowanych w formule zdalnej (na platformie komunikacyjnej ZOOM), których wspólnym mianownikiem była pomoc na drodze do zmiany. Warsztaty przeprowadzono w następujących tematach:

„Rozwój zawodów pomocowych w kontekście wieloaspektowych zmian w systemie pomocy”, który poprowadziła **dr Katarzyna Wojtanowicz**;

„Jak skutecznie wywoływać zmiany w rodzinie w obliczu problemów przemocowych”, który poprowadziła **Pani Izabela Kałka**;

„Czy przejście od pomocy do samopomocy jest procesem nieuchronnym? Perspektywa deinstytucjonalizacji w pomocy społecznej”, który poprowadził **profesor Hubert Kaszyński**.

WNIOSKI Z WARSZTATU PN. „ROZWÓJ ZAWODÓW POMOCOWYCH W KONTEKŚCIE WIELOASPEKTOWYCH ZMIAN W SYSTEMIE POMOCY” dr Katarzyny Wojtanowicz:

Wprowadzając w problematykę warsztatów określono aktualne potrzeby i wyzwania stojące aktualnie przed systemem pomocy społecznej w Polsce.

System pomocy społecznej w Polsce podlega ciągłym procesom zmian, które wynikają z potrzeby dostosowania do aktualnych potrzeb społecznych, w szczególności są to:

- problemy społeczne: gł. opieka nad osobami starszymi i z niepełnosprawnościami (w szczególności z zaburzeniami psychicznymi), wsparcie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, bierność zawodowej, uzależnienia (również

behawioralne), pandemia COVID, praca z imigrantami i uchodźcami,

- zmiana kierunku działalności pomocy społecznej – odejście od dominacji udzielania pomocy finansowej w stronę wzmocnienia świadczenia pracy socjalnej i usług społecznych, deinstytucjonalizacja,
- potrzeba wdrażania nowych metod i narzędzi pracy, w tym wypracowania nowych modeli pracy (realizowanych jest w tym zakresie wiele projektów, np. Kooperacje 3D, Sami Dzielni, Skuteczna i profesjonalna pomoc społeczna),
- braki kadrowe, potrzeba doskonalenia zawodowego, wzmocnienia prestiżu i kondycji zawodowej pracowników socjalnych,
- zmiany organizacyjne, min. oddzielenie pracy socjalnej od świadczeń i usług, przekształcenie w CUS.
- pojawienie się nowych zawodów pomocowych (np. KIPUS, OUS, OSL, asystentury).

Taki stan rzeczy kierunkuje w stronę systemu pomocy społecznej konkretne wyzwania:

- rozpoznanie potrzeby w zakresie usług społecznych jako odpowiedzi na problemy/ potrzeby mieszkańców gminy,

- inicjowanie współpracy w zakresie realizacji usług społecznych- planowanie, selekcja partnerów, negocjacje,
- zarządzanie współdziałaniem,
- monitorowanie i ewaluacja realizacji usług społecznych,
- wprowadzenie i zarządzanie mechanizmami partnerskimi, w tym zapewnienie efektów trwałości i multiplikacji,
- zachowanie zgodności z politykami horyzontalnymi.
- superwizję - zarówno zewnętrzną (doceniono inicjatywę ROPS w tym zakresie) jak i wewnętrzną -zespołową i indywidualną,
- wdrażanie projektów ukierunkowanych na upowszechnianie nowych zawodów pomocowych, umożliwiających również finansowanie,
- promocję zawodów pomocowych oraz budowanie ich prestiżu,
- rozwój współpracy interdyscyplinarnej.

Uczestnicy warsztatu wskazali na potrzeby w rozwoju i podejmowaniu ról w zawodach pomocowych, do których zaliczyli:

- specjalistyczne, cykliczne szkolenia,

Aneta Kosiba

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Krakowie

MAŁOPOLSKI KONGRES RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

– 11, 17-18 MAJA 2022 R.

TRZYDNIOWE WYDARZENIE DEDYKOWANE RODZINOM ZASTĘPCZYM

Wobec ogromnej wartości rodziny w życiu każdego człowieka Samorząd Województwa Małopolskiego, w maju – miesiącu poświęconym rodzicielstwu zastępczemu, skierował powszechną uwagę na rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka, które wypełniają niezwykle ważną rolę, otwierając serce i oferując wsparcie dzieciom wychowującym się poza rodziną naturalną.

Zorganizowany w maju **Małopolski Kongres Rodzinnej Pieczy Zastępczej** stworzył przestrzeń do dyskusji z udziałem samorządów terytorialnych, organizacji pozarządowych, a przede wszystkim rodzin zastępczych nad przyszłością pieczy zastępczej. Istotny kontekst dla dyskusji stanowiła dekada doświadczeń funkcjonowania pieczy zastępczej w ramach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jak również perspektywa nowelizacji tej ustawy uwzględniająca aktualne potrzeby rodzin. Kongres był także

okazją do uhonorowania rodzin zastępczych, których codzienna praca kształtuje warunki do dobrego rozwoju dzieci i młodzieży powierzonych ich pieczy.

W ramach Kongresu miały miejsce następujące wydarzenia:

- w dniu 11 maja w Międzynarodowym Centrum Kultury w Krakowie miało miejsce spotkanie przedstawicieli rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka, kadry systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej pn. **Rodzina z serca – szanse i wyzwania rodzicielstwa zastępczego**, z udziałem Pani Katarzyny Napiórkowskiej – Naczelnik Wydziału Wspierania Rodziny, Pieczy Zastępczej i Adopcji Departamentu Polityki Rodzinnej, Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

- w dniu 17 maja w Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie odbyło się **wspólne posiedzenie Komisji Polityki Społecznej i Rodziny Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej oraz Komisji Polityki Prorodzinnej i Społecznej Sejmiku Województwa Małopolskiego**. Spotkanie było okazją do dyskusji o roli i wyzwaniach rodzinnej pieczy zastępczej, a także omówienia kierunków zmian w ustawie o wsparciu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Podczas posiedzenia wręczono promesy organizacjom pozarządowym, które uzyskały dofinansowanie w ramach konkursu pn. „Rodzina z serca”.
- W dniu 18 maja, w podziemiach Kopalni Soli „Wieliczka” liczne rodziny zastępcze oraz znamienici Goście spotkali się na uroczystej **Gali Rodzicielstwa Zastępczego**.

„Szanse i wyzwania rodzicielstwa zastępczego przedmiotem dyskusji w trakcie Małopolskiego Kongresu Rodzinnej Pieczy Zastępczej (wnioski i postulaty)”

W trakcie spotkania w dniu 11.09.2022 r. przedstawiciele wszystkich typów rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka oraz organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej z terenu województwa małopolskiego, sformułowano następujące rekomendacje do

nowelizacji ustawy o wsparciu rodziny i systemie pieczy zastępczej:

1. **Ograniczenie zasięgu terytorialnego, w ramach którego zastosowanie będzie miała procedura kierowania dzieckiem na wolne miejsce w systemie pieczy zastępczej** w oparciu o rejestr wolnych miejsc **do granic województwa**, z którego dziecko i rodzina biologiczna pochodzą. Ponadto, w przypadku kierowania dzieckiem do pieczy zastępczej w oparciu o rejestr, konieczne wydaje się każdorazowo porozumienie się z wytypowaną rodziną zastępczą lub rodzinnym domem dziecka, jak i właściwym dla nich organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej.
2. **Podwyższenie wysokości wynagrodzenia rodzin zastępczych zawodowych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka oraz wprowadzenie analogicznego wsparcia względem tego funkcjonującego na gruncie ustawy o opiece nad dziećmi do lat 3** polegającego na częściowym zwolnieniu rodziców dziecka, nad którym opiekę sprawuje niania, z połowy kosztów tytułem składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe oraz na ubezpieczenie zdrowotne. Zgodnie z tą ustawą – art. 51. 1. - za nianię, składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe

- i wypadkowe oraz na ubezpieczenie zdrowotne, opłaca: 1) Zakład Ubezpieczeń Społecznych – od podstawy stanowiącej kwotę nie wyższą niż 50% wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalonego zgodnie z przepisami o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, 2) rodzic (płatnik składek) – od podstawy stanowiącej kwotę nadwyżki nad kwotę 50% minimalnego wynagrodzenia – na zasadach określonych w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych oraz w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Wprowadzenie analogicznego mechanizmu wobec zawodowych rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka spowodowałoby mniejsze obciążenie finansowe po stronie płatnika składek - powiatów z tytułu wypłaty wynagrodzenia wraz z pochodnymi, dzięki czemu powstałyby warunki do podniesienia kwoty uposażeń bez konieczności angażowania dodatkowych środków w budżecie organizatora pieczy.
3. Wprowadzenie zapisów gwarantujących **możliwość powrotu wychowanka do rodziny zastępczej, w której przebywał, np. poza limitem miejsc.**
  4. Wprowadzenie zapisów, aby **osoba zatrudniana do pomocy w opiece nad dziećmi** w przypadku, gdy w rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej przebywa więcej niż 3 dzieci, **nie była osobą prowadzącą wspólne gospodarstwo domowe** (małżonek).
  5. Dalszego doprecyzowania wymaga forma zatrudniania zawodowych rodzin zastępczych oraz system wynagradzania. **Proponowano możliwość zawierania kontraktów jako alternatywy dla umowy o pracę** (umowa o pracę tworzy zbyt silne hierarchiczne podporządkowania rodziny wobec pracodawcy) i umowy zlecenia (zbyt mała stabilność zatrudnienia).
  6. Wprowadzenie zapisu prawnego zobowiązującego sądy rodzinne do **zakończenia postępowania w sprawie regulacji sytuacji prawnej dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej/institucjonalnej przed upływem 12 m-cy od jego rozpoczęcia.**

Ponadto podczas pracy merytorycznej prawie 75 przedstawicieli różnych form rodzinnej pieczy zastępczej oraz organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej z terenu województwa małopolskiego wypracowano następujące dodatkowe propozycje rozwiązań

prowadzących do poprawy kondycji rodzinnej pieczy zastępczej w Polsce:

1. Zapewnienie rodzinom zastępczym grup wsparcia / superwizji / szkoleń **prowadzonych przez osoby zewnętrzne** (nie związane z organizatorem pieczy zastępczej), dla opiekunów zastępczych, ewentualnie dla wychowanków rodzin zastępczych oraz dzieci biologicznych osób pełniących funkcję rodziny zastępczej.
2. Wzmocnienie dostępności do **specjalistycznej opieki psychologicznej**

i medycznej dla dzieci wychowujących się w pieczy zastępczej.

3. Stworzenie **preferencyjnych zasad przyjęcia** lub „**pakietu finansowych usług**”, z uwzględnieniem kryterium szybkiego reagowania na zdiagnozowane specyficzne potrzeby tych dzieci. Umożliwi to sprawowanie funkcji rodzicom, którzy podejmują opiekę nad kilkorgiem dzieci o specyficznych potrzebach, a ich zabezpieczenie pochłania wiele czasu i środków finansowych oraz wzmocni

- szanse tych dzieci na wyrównanie deficytów.
4. Wprowadzenie **elementów wsparcia wytchnieniowego** dla opiekunów zastępczych np. poprzez możliwość udziału w turnusach terapeutycznych, itp.
  5. Stworzenie możliwości **pozostania pełnoletniej osobie z niepełnosprawnością w dotychczasowej rodzinie** tzw. „dożywnia rodzina zastępcza”, bez konieczności zmiany środowiska rodzinnego na opiekę instytucjonalną np. DPS, ZOL, przez stworzenie odpowiednich rozwiązań prawnych i finansowych.
  6. Zapewnienie **preferencyjnego dostępu dla dzieci z rodzin zastępczych do placówek edukacyjnych**- szczególnie przedszkoli, ze względu na podejmowaną opiekę nad większą liczbę dzieci oraz przejmowanie ich w trakcie roku edukacyjnego.
  7. Wprowadzenie **dotatku do emerytury z tytułu pełnienia funkcji niezawodowej i zawodowej rodziny** zastępczej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
  8. **Wydłużenie czasu pobierania pomocy na kontynuowanie nauki** dla wychowanków pieczy zastępczej **do 26 r.ż.**, w związku z dłuższym czasem trwania niektórych kierunków studiów np. medycyny.
  9. Wprowadzenie zapisów, które do grupy osób uprawnionych do zwolnienia z podatku od darowizny uprawniałyby również wychowanka rodziny zastępczej.

Zarówno rekomendacje, jak i propozycje rozwiązań prowadzących do poprawy kondycji rodzinnej pieczy zastępczej w Polsce, stanowiące wynik wytężonej pracy tak licznego i znakomitego grona osób profesjonalnie zajmujących się obszarem pieczy zastępczej przekazane zostały na ręce Pani Marleny Małąg – Minister Rodziny i Polityki Społecznej oraz Pani Urszuli Ruseckiej – Przewodniczącej Sejmowej Komisji Polityki Społecznej i Rodziny.

Anna Boduch-Syc

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Krakowie

„GALA RODZICIELSTWA ZASTĘPCZEGO – SPOTKANIE OTWARTYCH SERC 125 METRÓW POD ZIEMIĄ”

W Małopolsce funkcjonuje ponad 200 zawodowych rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, sprawujących opiekę nad ponad 600 dziećmi i młodzieżą. Rodzinna piecza zastępcza stwarza warunki, w których dzieci czują się bezpiecznie, rozwijają i kształtują swoje postawy społeczne, które będą mogły wykorzystać w dorosłym życiu zawodowym i prywatnym.

Gala Rodzicielstwa Zastępczego odbyła się 125 metrów pod ziemią, w Komorze Warszawa, gdzie na rodziny czekały liczne atrakcje, animacje, zabawy, a także poczęstunek. Dzięki uprzejmości Zarządu Kopalni Soli „Wieliczka” małopolskie rodziny zastępcze miały także okazję spędzić czas w Tężni Solankowej, a także zwiedzić Trasę Turystyczną Kopalni i poznać historię tego wyjątkowego miejsca.

Podczas uroczystości przedstawiciele rządu i samorządu województwa złożyli podziękowania dla rodzin zastępczych i osób

prowadzących rodzinne domy dziecka za miłość i zaangażowanie jakie niosą w codziennej pracy z dziećmi.

- Pani Marlena Małąg – Minister Rodziny i Polityki Społecznej osobiście odznaczyła **nagrodą Meritis Pro Familia** 10 małopolskich rodzin zastępczych i osób prowadzących rodzinne domy dziecka.
  - 42 zasłużone rodziny zastępcze i prowadzący rodzinne domy dziecka z Małopolski uhonorowane zostały **wyróżnieniem Samorządu Województwa Małopolskiego - Polonia Minor** przyznawanym osobom i instytucjom za szczególne działania na rzecz Małopolski.
- Niezwykłym zwieńczeniem Małopolskiego Kongresu Rodzinnej Pieczy Zastępczej było spotkanie małopolskich rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka z Panem Mateuszem Morawieckim –

Premierem Rady Ministrów, któremu towarzyszyło wiele dobrych emocji, radości i wzruszeń.

Pozostaje wierzyć, że pozytywne emocje jakie towarzyszyły Gali Rodzicielstwa Zastępczego na długo pozostaną w pamięci i sercach honorowych uczestników, którymi były rodziny zastępcze i prowadzący rodzinne domy dziecka.

Anna Boduch-Syc

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Krakowie

Nagroda „Polonia Minor” ustanowiona zarządzeniem nr 106/2011 Marszałka Województwa Małopolskiego z dnia 19 września 2011 r. w sprawie ustanowienia nagrody „Polonia Minor”, procedury jej przyznawania oraz określenia wzoru.

Przyznawana jest przez Marszałka Województwa Małopolskiego osobom fizycznym, a także osobom prawnym, jednostkom organizacyjnym nieposiadającym osobowości prawnej, stowarzyszeniom oraz innym podmiotom za szczególne osiągnięcia w dziedzinie rozpowszechniania i popularyzacji idei samorządności oraz za działalność na rzecz Małopolski.

UCHODŹCY Z UKRAINY.

COMMUNITASA SYSTEM POMOCY

Opisanie społecznych konsekwencji wojny na Ukrainie wymaga odpowiedniego dystansu czasowego. Zarazem nieprzewidywalność aktualnych wydarzeń wiąże się z wzmożonym społecznym zapotrzebowaniem, aby uczynić je przynajmniej częściowo zrozumiałymi. W tym duchu została pomyślana ta krótka, doraźna analiza. Porównuję w niej podstawowe informacje związane z ukraińską migracją zarobkową i uchodźctwem wojennym oraz w świetle klasycznej teorii Victora Turnera interpretuję zjawisko oddolnej pomocy udzielonej uchodźcom po 24 lutego bieżącego roku. Powyższe informacje mogą okazać się użyteczne, aby spopularyzować rolę jaką pełnią instytucjonalne formy wsparcia w kontekście obecnego kryzysu humanitarnego.

Ukraińcy w Polsce – inwazja rosyjska jako cezura.

W ciągu ostatnich kilkunastu lat Polska była dla mieszkańców Ukrainy ważnym miejscem pracy krótkotrwałej i sezonowej. Ten tryb migracji zarobkowej korespondował z lokalnymi potrzebami rynku pracy i był wspierany przez zmieniający się stan prawny w Polsce (Jóźwiak, 2020: s. 167-169). Agresja Rosyjska z roku 2014 znacząco zintensyfikowała ten proces: „Na przestrzeni lat zmieniły się nie tylko liczby, ale również regiony pochodzenia ukraińskich pracowników i pracownic. Do pracy w Polsce zaczęli przyjeżdżać mieszkańcy uprzemysłowionych południowych i wschodnich obwodów tego kraju (nie dotkniętych bezpośrednio działaniami wojennymi), co było związane ze spadającymi

zarobkami we wszystkich sektorach gospodarki i rynku pracy” <Górny i in. 2018, 109> (Jóźwiak, 2020: s. 168).

Z uwagi na powyższe uwarunkowania migrację osób z Ukrainy sprzed roku 2022 charakteryzowano jako: tymczasową; przeważnie związaną z pracą niewymagającą specjalistycznych kwalifikacji oraz często

poniżej poziomu posiadanego wykształcenia; oraz związaną z formami zatrudnienia niegwarantującymi szerszego zakresu zabezpieczeń pracowniczych. (Karnaukh, 2016: s. 89) (Jóźwiak, 2020: s. 172).

Takie rozpoznanie koresponduje z danymi opublikowanymi w roku 2021 przez Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego. Według raportu „Imigranci w Województwie Małopolskim” obywatele Ukrainy byli: najliczniejszą grupą legitymującą się zezwoleniem na pobyt czasowy (72,5% zezwoleń udzielonych cudzoziemcom) i najliczniejszą grupą cudzoziemców zatrudnionych w sektorach przetwórstwa przemysłowego, budownictwa, handlu, transportu i gospodarki magazynowej (Welchar, 2021: s. 6-12). W kontekście form zatrudnienia cudzoziemców w Małopolsce dowiadujemy się, że:

„W latach 2011–2020 zmniejszył się udział oświadczeń dotyczących zatrudnienia w oparciu o umowę o pracę (z ponad 40% do 27%). Natomiast bardzo wyraźnie wzrósł udział dokumentów, w których jako formę zatrudnienia wskazano umowę zlecenie – z 27% do 70%. Liczba oświadczeń ze wskazaniem umowy o dzieło zmniejszyła się z 32% do zaledwie 1,3% [...] W 2020 roku

69,7% zarejestrowanych oświadczeń dla obywateli Ukrainy, dotyczyło zatrudnienia na umowę zlecenie, a 28,4% zatrudnienia na podstawie umowy o pracę” (Welchar, 2021: s. 18).

Inwazja rozpoczęta 24 lutego 2022 roku znacząco wpłynęła na społeczną charakterystykę Ukraińców przyjeżdżających do Polski. Poręczną ilustracją tej zmiany jest raport „Uchodźcy z Ukrainy w Polsce” zestawiający dwa badania z roku 2021 i 2022¹. Według danych z roku 2021: 42% przebadanych osób stanowiły kobiety; 11% respondentów przyjechało do polski z dziećmi; deklarowano wykształcenie wyższe (69%), średnie (6%), zawodowe (25%); 78% badanych deklarowało przynajmniej „przeciętną” znajomość języka polskiego (Zymin., Kowalski, Krasieńska, 2022: s. 4-6).

Badanie z roku 2022, przeprowadzone zaraz po wybuchu wojny, pod wieloma względami zarysowało inny profil społeczny respondenta: 93% przebadanych stanowiły kobiety; 63% respondentów przyjechało z dziećmi (w tym 8% z 3 lub większą liczbą dzieci); deklarowano wykształcenie wyższe (61%), średnie (16%), zawodowe (22%); 26% badanych deklarowało przynajmniej „przeciętną” znajomość języka polskiego; 90% przynajmniej komunikatywnie

---

¹ Badanie z roku 2021 przeprowadzono na próbie 600 respondentów, badanie z roku 2022 opierało się na próbie 400 osób.

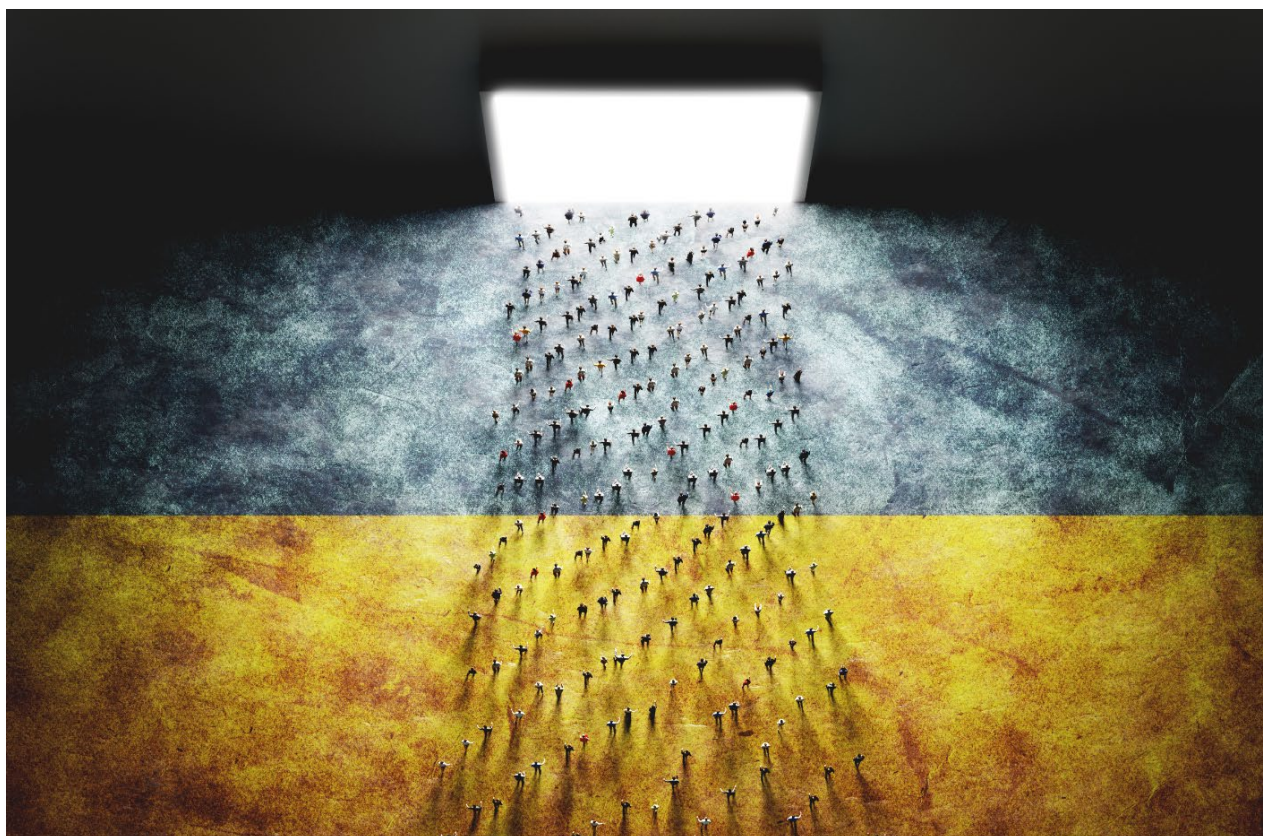

posługiwało się językiem rosyjskim a 55% językiem angielskim. Ponadto niemal 2/3 przebadanych osób planowało przebywać w miastach powyżej 200 tys. mieszkańców; 83% nie pracowało wcześniej w Polsce oraz 63% zamierzało pracować w Polsce na mocy ustawy (Zymin, Kowalski, Krasieńska, 2022: s. 4-9).

Obawy uchodźców z Ukrainy, które deklarowali w ramach przywołanego powyżej badania, dotyczyły między innymi: znalezienia zatrudnienia (45%), słaba znajomość języka (38%), braku miejsca do zamieszkania (27%), braku środków do życia (26%), trudności w znalezieniu opieki nad dziećmi (10%), trudności w leczeniu chorób (10%),

dyskryminacji z powodu narodowości (6%) (Zymin, Kowalski, Krasieńska, 2022: s. 10).

Przeważające dotychczas formy zatrudniania Ukraińców ukształtowały się w relacji do mobilności sezonowych migrantów zarobkowych. Ten fakt może warunkować problemy społeczne w kontekście uchodźstwa wojennego – warunki zatrudnienia oferowane osobie przyjezdnej, pracującej w Polsce tymczasowo, dla rodziny uciekającej przed wojną mogą nie gwarantować potrzebnego zabezpieczenia ekonomicznego. Niestety wydaje mi się mało prawdopodobne, aby te przeważające w ostatnich latach wzorce dotyczące zatrudniania pracowników z Ukrainy uległy nagłej i powszechnej zmianie z uwagi na nowe okoliczności. Natomiast,

w przeciwieństwie do migrantów sezonowych, uchodźcy: na dłużej (lub na stałe) partycypują w kosztach życia w Polsce; częściej oprócz pracy zawodowej sprawują w Polsce opiekę nad dziećmi (co wpływa na ich konkurencyjność na rynku pracy, potrzeby mieszkaniowe oraz generuje dodatkowe koszty związane z opieką i edukacją); mogli utracić majątki; mogli utracić sieci kontaktów rodzinnych i sąsiedzkich (które stanowiłyby dodatkowe zabezpieczenie w sytuacji kryzysu); gorzej posługują się językiem polskim (co wpływa na skuteczność nawiązywania nowych relacji społecznych, sytuację zawodową itp.). Kryzysowa sytuacja związana z uchodźstwem wojennym nakłada się na obecny, niepewny status Ukraińców na polskim rynku pracy. Na horyzoncie zarysowuje się więc potencjalne, długotrwałe wykluczenie społeczne dużej grupy ludzi dotkniętych kryzysem uchodźczym. W tych okolicznościach ustabilizowanie sytuacji egzystencjalnej i społecznej uchodźców, jeśli ma być procesem skutecznym, powinno wspierać się na formach kolektywnej wrażliwości – tych państwowych, zinstytucjonalizowanych i tych wynikających ze spontanicznej aktywności społecznej. Po 24 lutego obserwowaliśmy w Polsce wzmoczoną, oddolną działalność pomocową ukierunkowaną na uchodźców z Ukrainy – były

to wydarzenia oparte na interakcjach dobrze opisanych w klasyce myśli antropologicznej **Communitas w sytuacji kryzysu społecznego – orientacja na świat wartości i wspólnotę.**

Relacje międzyludzkie opierają się na szeregu zobowiązań i ról społecznych, którymi kierują się aktorzy życia społecznego. Strukturalne zakotwiczenie jednostek tworzy podstawę spójności grupy, ale wyznacza też obszar różnic: odmiennych doświadczeń, interesów, hierarchii. Z jednej strony role społeczne łączą ludzi, z drugiej są codzienną przestrzenią antagonizmów i napięć. Jednak w pewnych okolicznościach jednostki wytwarzają poczucie przynależności według odmiennego wzorca. Takim uwarunkowaniem jest np. sytuacja kryzysu i destabilizacji. Może to być odpowiedź na dysfunkcjonalność dotychczasowych norm społecznych, poczucie zewnętrznego zagrożenia (epidemia, wojna), śmierć ważnego aktora życia społecznego itp. – wydarzenia, które należy kolektywnie przepracować. Antropolog Viktor Turner zdefiniował te momenty jako czas „antystruktury”:

„Zasadniczo communitas jest relacją pomiędzy konkretnymi, historycznymi, poszczególnymi jednostkami. Jednostki te nie są zaszeregowane do ról i statusów, ale stają wobec siebie nawzajem raczej w formie opisanej przez Martina Bubera jako „Ja i TY”.

Wraz z bezpośrednią natychmiastową konfrontacją ludzkich tożsamości pojawia się model społeczeństwa jako homogenicznej, nieustrukturyzowanej *communitas*, której granice pokrywają się idealnie z granicami ludzkiego gatunku. *Communitas* w tym sensie jest diametralnie różna od Durkheimowskiej „solidarności”, której siła polega na kontraście – w grupie/poza grupą. [...] Ale spontaniczność i bezpośredniość *communitas* – przeciwstawiona prawno-politycznemu charakterowi struktury – rzadko może przetrwać dłużej”. (Turner, 2010: s. 143-144) Modelowe *communitas* wytwarza poczucie mechanicznej przynależności a podejmowane działania są altruistyczne i zorientowane na sferę wartości. Z tej perspektywy można odczytać powszechną, spontaniczną akcję pomocową zorganizowaną przez polskich obywateli. Na dalszym planie znalazły się różnice światopoglądowe, tożsamościowe

i wymiar ekonomiczny podejmowanych działań. Wydaje mi się, że był to zarówno odruch moralny ukierunkowany na osoby z Ukrainy jak i reakcja na nagłą destabilizację w obrębie polskiego społeczeństwa (oraz próba kolektywnego odzyskania przeświadczenia o własnym sprawstwie

w kontekście zagrożenia). W raporcie „Jednym głosem. Polacy i Niemcy o Rosyjskiej agresji na Ukrainę” po wydarzeniach z lutego tego roku 79% respondentów z Polski deklarowało poczucie militarne zagrożenia ze strony Rosji (a „43% zdecydowanie zgadzało się z jego istnieniem”) (Kucharczyk, Łada-Konefał, 2022, s. 11).

Wychodzenie z okresu antystruktury - instytucjonalizacja kryzysu

Communitas warto rozumieć jako moment przejściowy pomiędzy dwoma okresami społecznego zróżnicowania. Z czasem czynniki ekonomiczne, różnice tożsamościowe i klasowe (zawieszane w okresie kryzysowym / liminalnym) zaczynają coraz wyraźniej warunkować międzyludzkie relacje. W kontekście uchodźców z Ukrainy coraz istotniejsze stają się wcześniej nadmienione problemy: brak lokalnych, szerszych sieci

sąsiedzkich i krewniaczych; różnice językowe; stereotypy oraz status na rynku pracy. Oddolna ekspresja solidarności (którą obserwowaliśmy w ciągu pierwszych miesięcy po wybuchu rosyjskiej wojny na Ukrainie) jest zrozumiała w świetle wiedzy antropologicznej. W jej naturze leży jednak przejściowość. Z tego powodu wraz z postępującym oswajaniem nowej rzeczywistości przez polskie społeczeństwo coraz istotniejsze stają się formy wsparcia oferowane przez instytucje państwowe i NGOsy. Umożliwienie darmowej nauki języka polskiego oraz pomoc w wejściu na rynek pracy to działania oczywiste, ale niewystarczające. Obserwujemy większe zapotrzebowanie na systemową pomoc w opiece nad dziećmi, osobami starszymi, na wsparcie psychologiczne itp.; informacje o formach takiej pomocy powinny być dostępne w języku ukraińskim oraz aktywnie upowszechniane wśród uchodźców. Działania pomocowe powinny też wspierać uchodźców w nawiązywaniu lokalnych, sąsiedzkich kontaktów, które wykraczałyby poza ukraińską diasporę – tak, aby osoby uciekające przed wojną, w ramach codziennych interakcji społecznych, mogły podejmować próby określenia (w nowym środowisku lokalnym) swoich tożsamości i ról społecznych. W dyskutowanym zakresie równie ważna jest oddolna praca nad

zbiorową wyobraźnią i wrażliwością polskiego społeczeństwa – uświadamianie w społecznościach lokalnych jak bardzo zmieniła się sytuacja życiowa, potrzeby i okoliczności w jakich osoby z Ukrainy znalazły się po 24 lutego 2022 roku. Informacje transmitowane przez media dotyczące okrucieństw toczącej się wojny warto poszerzać o rzadziej dyskutowane konteksty problematyzujące codzienność Ukraińców w Polsce.

Niniejszy przyczynek o kryzysie uchodźczym postanowiłem zwieńczyć komentarzem z raportu UMP z września 2022 r.

„Konsekwencje społeczne i psychologiczne rozwiązań mieszkaniowych dla osób uchodźczych z Ukrainy” dobrze obrazującym kolejne wyzwania, przed którymi stajemy: [...] Oznacza to, że mamy do czynienia z migracją kobiet, które mają pod opieką dzieci, a często także osoby starsze. Ma to znaczący wpływ na rodzaj usług publicznych w dużych miastach (edukacja i opieka nad dziećmi, opieka zdrowotna), które są niezbędne w pobliżu miejsca zamieszkania, by kobiety mogły podjąć pracę i funkcjonować w pełni samodzielnie. [...] Osoby uchodźcze pozostające w Polsce w pierwszym odruchu zostały potraktowane przede wszystkim jako ofiary działań wojennych, wymagające natychmiastowego wsparcia. Trudno jednak

wykluczyć scenariusz, w którym po pewnym czasie polskie społeczeństwo zacznie postrzegać te osoby jako konkurencję w dostępie do ważnych publicznych zasobów (takich jak usługi ochrony zdrowia, edukacja i opieka nad dziećmi, rynek pracy, rynek mieszkaniowy). Niesie to ze sobą poważne ryzyko zwiększenia się napięć społecznych i tworzenia nieprzychylnych postaw, stereotypów i społecznych lęków [...] Zajęcie się kwestią miejsc zamieszkania dla osób uchodźczych jest nieuniknione, a potencjalne długoterminowe koszty braku działań są znaczące. Doświadczenia innych krajów wskazują, że osoby przymusowo relokowane są narażone na większe ryzyko bezdomności, a osoby, które są uchodźcami uciekającymi przed wojną, mogą cierpieć na syndrom PTSD (zespół stresu pourazowego), mają problemy z integracją społeczną i uzyskiwaniem wsparcia społecznego. Dlatego osoby uchodźcze z Ukrainy powinny otrzymywać zarówno specjalistyczne wsparcie psychospołeczne, jak i być lokowane w odpowiednio zaprojektowanych miejscach pobytu. Warto również odnotować, że z dużym obciążeniem - finansowym, psychicznym, społecznym - borykają się także członkowie diaspory ukraińskiej, którzy przed wybuchem wojny mieszkali w Polsce i teraz goszczą swoje rodziny i przyjaciół uchodźczych

przed zagrożeniem”. (Mędzecka-Stefańska, Petroff-Skiba, Wieczorek, 2022: s. 9-10).

Jacek Skrzypek

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Krakowie

Bibliografia:

- Górny A., Kaczmarczyk P., Szulecka M., Bitner, Okólski M., Siedlecka U., Stefańczyk A., *Imigranci w Polsce w kontekście uproszczonej procedury zatrudniania Cudzoziemców*, Warszawa 2018
- Jóźwiak I., *Czasowość i sprawczość w świetle koncepcji prekarność: Wnioski z badań nad migracjami pracowniczymi z Ukrainy do Polski*, „Studia migracyjne. Przegląd Polonijny”, nr 4 (178), 2020
- Karnauk A., *Ukraińcy – charakterystyka społeczno-kulturowa w kontekście imigracji do Polski*, w: red. Schmidt J., Niedźwiedzki D., *Społeczno-kulturowa identyfikacja cudzoziemców*, Poznań 2016, s. 67-137
- Kucharczyk J., Łada-Konefał A., *Jednym głosem. Polacy i Niemcy o rosyjskiej agresji na Ukrainę*, Warszawa 2022
- Mędzecka-Stefańska J., Petroff-Skiba A., Wieczorek A., *Konsekwencje społeczne i psychologiczne rozwiązań mieszkaniowych dla osób uchodźczych z Ukrainy*, Warszawa 2022
- Zymin A., Kowalski M., Krasińska A., Lytvynenko O., Dąbrowska E., Bryzek Sz., Gliński P., Koszykowska D., *Raport specjalny EWL „Uchodźcy z Ukrainy w Polsce”*, Warszawa 2022
- Turner V., *Proces rytualny. Struktura i antystruktura*, Warszawa 2010
- Welchar A., *Imigranci w województwie małopolskim*, Kraków 2021.

„ABC POMAGANIA - ZASADY PIERWSZEJ POMOCY PSYCHOLOGICZNEJ DLA OSÓB UCIEKAJĄCYCH PRZED WOJNĄ”

Pół roku temu zostaliśmy świadkami ataku zbrojnego Rosji na jednego z naszych najbliższych sąsiadów- Ukrainę. Teraz wiemy, że może nie powinniśmy być nim zaskoczeni, ale 24 lutego b.r. większość z nas przecierała oczy ze zdumienia i z niedowierzaniem oglądała doniesienia medialne na temat rozpoczętej wojny.

Niedługo potem w naszym kraju rozpoczęło się „pospolite ruszenie” serc i rąk, aby w każdy możliwy sposób pomóc obywatelom Ukrainy, w jednej z najtrudniejszych sytuacji, jaka może spotkać człowieka- w sytuacji wojny. Większość obywateli naszego kraju nie

pozostała obojętna i starała się pomagać jak tylko kto potrafił. Otwieraliśmy portfele, aby zakupić potrzebne sprzęty, leki czy jedzenie dla naszych sąsiadów. Organizowaliśmy zbiórki, koncerty, akcje charytatywne mające na celu nie tylko okazanie solidarności

z narodem ukraińskim, ale również, aby dostarczać mu konkretną pomoc. Otwieraliśmy również swoje domy, mieszkania, lokale dając schronienie ludziom, którzy przed wojną uciekają- głównie kobietom, dzieciom i osobom starszym. Powyższe działania, aby były skuteczne wymagały nie tylko dobrej organizacji i wymiany informacji, ale również pewnej wiedzy i świadomości, żeby „po pierwsze nie szkodzić”.

O ile wiedza z zakresu jak pomagać osobom doświadczającym traumy jest dostępna wielu specjalistom z zakresu psychologii, psychoterapii i psychiatrii, o tyle po prawie 80 latach pokoju, praca z osobami z traumą wojenną wymagała poszukiwania wiedzy i doświadczenia, od osób, które z tą formą trudnych doświadczeń pracują na co dzień. Ważne było również, aby najważniejsze elementy tej wiedzy przekazać osobom, które bezpośrednio świadczyły pomoc uchodźcom z Ukrainy. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie wyszedł naprzeciw tej potrzebie, organizując cykl spotkań on-line dotyczących zasad pierwszej pomocy psychologicznej dla osób uciekających przed wojną- dla ochotników zgłaszających gotowość pomocy obywatelom Ukrainy, wolontariuszy niosących pomoc uchodźcom, opiekunów w miejscach pobytu uchodźców

oraz osób, które przyjęły pod opiekę obywateli Ukrainy. Kilkadziesiąt osób zainteresowanych powyższym tematem, będących przedstawicielami różnych środowisk – od pracowników sektora pomocy społecznej, przez reprezentantów sądów, po członków ZHP oraz osób prywatnych, miało okazję z jednej strony wysłuchać informacji dotyczących skutecznych form pomocy obywatelom Ukrainy, a z drugiej również podzielić się swoim dotychczasowym doświadczeniem z tego zakresu.

Wśród kwestii poruszanych na spotkaniach szkoleniowych szczególną uwagę zwrócono na to, czym jest ostra reakcja na stres i jak ją rozpoznać. Zaprezentowano zarówno jej objawy psychiczne jak i somatyczne oraz co w postawie osób świadczących pomoc może pomagać, aby sobie z nią zacząć radzić. Opisano typy przeżywania traumy, które mogą mieć skrajnie inny przebieg- od typu „żółtwa” (polegającego na „schowaniu do środka” wszystkiego co się przeżywa) do typu „wodospadu” (w którym doświadczane myśli i emocje „wylewają się” na zewnątrz). Omówiono także zasady udzielania „pierwszej pomocy psychologicznej” dla osób przeżywających traumę wojenną- jak pomóc ustabilizować stan psychiczny osobom, które tego potrzebują; jakie słowa, gesty zachowania „pomagaczy” mogą być pomocne,

a jakich lepiej byłoby unikać. Zwrócono również uwagę na to, co należy uwzględnić planując pomoc długoterminową dla osób uchodzących przed wojną. Nie zapomniano również o tym, o czym trzeba pamiętać odnośnie dzieci, które przybyły do nas z Ukrainy, a których sposób przeżywania i reagowania na sytuację wojny może być nieco inny niż w przypadku osób dorosłych.

Obecnie możemy obserwować pewną stabilizację na linii pomocy obywatelom Ukrainy. Opadła część emocji wokół sytuacji wojny za naszą wschodnią granicą. Nie zmienia to jednak faktu, że świadczenie pomocy uchodźcom, tym razem o charakterze bardziej długoterminowym, będzie dalszym stojącym przed nami wyzwaniem.

Anna Skwarka-Buzala

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Krakowie

Jacyś ludzie w ucieczce przed jakimiś ludźmi.
W jakimś kraju pod słońcem
i niektórymi chmurami.
Zostawiają za sobą jakieś swoje wszystko,
obsiane pola, jakieś kury, psy,
lusterka, w których właśnie przegląda się ogień.
Mają na plecach dzbanki i tobołki,
im bardziej puste, tym z dnia na dzień cięższe.

Wisława Szymborska

WIRTUALNA KAWIARNIA SPOSOBEM NA INTEGRACJĘ MIESZKAŃCÓW MAŁOPOLSKICH DPS

Potrzeba nawiązywania relacji z drugim człowiekiem, jest fundamentem szczęśliwego życia. Miniony pandemiczny czas, jest przeciwieństwem swobodnego kontaktu, kojarzony ze słowami – covidowy, tarcza, ograniczenia, obostrzenia. Długotrwała izolacja negatywnie wpłynęła na samopoczucie wszystkich, a w szczególności osób, które przebywają w Domach Pomocy Społecznej. Przeciwdziałając skutkom pandemii COVID-19 realizowaliśmy pilotażowe działanie pn., „e-caffe – zdalne spotkania mieszkańców małopolskich Domów Pomocy Społecznej”. Stworzyliśmy wirtualną przestrzeń do aktywnej integracji mieszkańców małopolskich DPS, poprzez organizację spotkań o rekreacyjnym charakterze. Celem działania było zbudowanie relacji pomiędzy mieszkańcami różnych placówek przy wykorzystaniu cyfrowych możliwości.

Początkowe onieśmielenie zdalną rzeczywistością ze strony Mieszkańców, z każdą minutą spotkania zmieniało się w spontaniczne reakcje, które jak wiemy są oznaką autentyczności człowieka. Wspólnie spędzony czas minął nam na wzajemnym poznaniu, rozmowach o zainteresowaniach, talentach, marzeniach oraz jednej z ulubionych rozrywek Mieszkańców, czyli śpiewaniu. Nie zabrakło też elementu zdrowej rywalizacji – zagraliśmy w znany i lubiany teleturniej Koło Fortuny. Spotkania zostały wzbogacone o interaktywne warsztaty z Muzeum Narodowym w Warszawie, podczas których wirtualnie spacerowaliśmy po „Ogrodach sztuki”, pobudzając wzrokowe i zapachowe zmysły. Aktywny kontakt z dziełami sztuki tym

bardziej zachwyił mieszkańców, ze względu na prowadzone w Domach zielone metody terapii.

„Niezwykłe cieszymy się, że mogliśmy poznać nowych przyjaciół. Czekamy na następne spotkania. Dziękujemy!” - mówili Mieszkańcy kończąc spotkania „e-caffe”.

W ramach „e-caffe” zorganizowaliśmy 17 wirtualnych spotkań dla 10 małopolskich DPS, w których łącznie udział wzięło aż 159 osób. W działaniu zaangażowali się wolontariusze – studenci z małopolskich uczelni, którzy z zapałem uczestniczyli w przygotowaniach i współprowadzeniu spotkań.

Wirtualne spotkania nigdy nie zastąpią bezpośredniego kontaktu, pomimo tego, w internetowych warunkach ożywiłmy ducha relacji i kontaktu. Radość na dobre zagościła w sercach mieszkańców, szczególnie tych, którzy kontynuują „e-caffe” w świecie offline. Spotkania na żywo zorganizowały już dwie pary DPS - Dom w Krakowie i Wadowicach oraz Dom w Pcimiu i Muszynie. Pozostałe Domy również planują rozwijanie dalszej znajomości.

„Takie działania tworzą niezwykle możliwości – otwierają przed nami nowe furtki do budowania relacji. Formy pobudzające aktywność mieszkańców są kapitalną sprawą. Jesteśmy pozytywnie zaskoczeni atmosferą

spotkań i zaangażowaniem naszych Mieszkańców” – podkreśla personel DPS.

Kto wie, jak potoczą się dalsze losy nowych przyjaciół? Jedno jest pewne – spotkania „e-caffe” stworzyły możliwość nawiązania nowych relacji, które dzięki zaangażowaniu personelu DPS oraz pełnych chęci i motywacji mieszkańców, mogą przełożyć się na długofalową współpracę.

Katarzyna Boroń

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Krakowie

PONAD DWA LATA DOSKONALENIA KOMPETENCJI KADR SYSTEMU WSPIERANIA RODZINY I PIECZY ZASTĘPCZEJ W RAMACH PROJEKTU REALIZOWANEGO PRZEZ ROPS W KRAKOWIE

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie od września 2020 r. do listopada 2022 r. przy wsparciu finansowym Unii Europejskiej pochodzącym z Europejskiego Funduszu Społecznego - Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, wraz z Województwem Śląskim, Dolnośląskim i Opolskim realizował projekt obejmujący różnorodne formy wzmacniania kompetencji zawodowych wśród przedstawicieli systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej.

Projekt ten był kontynuacją wsparcia świadczonego na rzecz pracowników systemu w latach 2017-2020. Punktem wyjścia dla stworzenia oferty szkoleniowej, była zrealizowana w 2020 r. diagnoza, która określiła główne kierunki wsparcia. Czas pandemii, w której przyszło nam realizować szkolenia, wymagał od nas dostosowania formuły szkoleń do aktualnej, stale zmieniającej się sytuacji, dlatego aby zapewnić dostęp do szkoleń, również dla tych, dla których formuła zdalna była niedostępna, uczestnikom szkoleń merytorycznych zaproponowaliśmy udział w spotkaniu instruktazowym poświęconym korzystaniu z platformy ZOOM, na której realizowaliśmy szkolenia on-line.

Dynamicznie zmieniająca się sytuacja społeczna wymagała od nas również reakcji na pojawiające się na bieżąco potrzeby kadr w zakresie tematów szkoleń, dlatego oprócz

PROJEKT W LICZBACH:

SKOLENIA (zdalne/stacjonarne, jedno/dwudniowe)

- 28 tematów szkoleniowych
- 76 grup szkoleniowych
- 114 dni szkoleniowych
- 784 godzin szkoleniowych
- 1251 uczestników

SUPERWIZJA GRUPOWA (zdalna)

- 108 uczestników
- 10 grup
- 12 spotkań /grupę przez rok
- 480 godzin

łącznie w ramach projektu wsparciem objęto **691** osób.

szkoleń usprawniających warsztat pracy z dzieckiem i rodziną, projektowaliśmy szkolenia uwzględniające tę zmieniającą się sytuację i zarazem bieżące potrzeby kadr, takie jak „COVID-19 – sytuacja trudna i bez precedensu – jak wspierać dzieci w okresie izolacji społeczno-rówieśniczej”. Dużą popularnością cieszyły się także szkolenia z zakresu agresywnych zachowań wśród dzieci i młodzieży, które nasiliły się m.in. po okresie pandemii i zdalnego nauczania oraz zagadnienia związane z cyberuzależnieniami czy depresją wśród dzieci i młodzieży. Dodatkowo, programy szkoleń poszerzane były o aspekty związane z zagrożeniami i wyzwaniem jakie wywołała napaść Rosji na Ukrainę.

Świadczone w ramach projektu wsparcie przybierało różnorodną formę. Słuchając uważnie uczestników szkoleń zrealizowaliśmy cykl podcastów: „Komunikat bez NIE”, „Chwalić mądrze” i „Komunikacja oparta na zasadach” - to krótkie filmiki poświęcone określonym metodom/narzędziom pracy z dzieckiem. Krótka formuła przygotowanego w ten sposób materiału pozwalała nie tylko na „odświeżenie” konkretnego zagadnienia tym, którzy byli obecni na szkoleniu, ale także zapoznanie się z nim przez każdego zainteresowanego. Cykl podcastów jest dostępny na stronie internetowej ROPS

w Krakowie, w zakładce [Profesjonalne kadry wspierania rodziny i pieczy zastępczej](#).

Doskonalenie warsztatu pracy, to również przeciwdziałanie i walka z wypaleniem zawodowym, tak częstym wśród pracowników służb wspierających i pomocowych. Dla wszystkich, dla których ważne było rozwijanie również tych kompetencji zrealizowaliśmy roczny cykl spotkań w ramach superwizji grupowej. Wsparciem superwizyjnym objęto 108 osób. Dodatkowo, na zakończenie realizacji projektu kadry wspierania rodziny i pieczy zastępczej, mogły wzmacniać swoją motywację i poznawać techniki zapobiegające wypaleniu

zawodowemu podczas dwudniowych, wyjazdowych szkoleń w Ochojnicy Górnej (wzięło w nich udział prawie 90 osób!).

Dwa lata realizacji projektu był to czas wytężonej pracy, ale dzięki pozytywnej informacji zwrotnej od uczestników naszego wsparcia, wiemy, że było atrakcyjnie, merytorycznie i efektywnie.

Czujemy podwójną satysfakcję, gdyż poprzez dobrą jakość świadczonego przez nas wsparcia, mogliśmy podnieść poziom wsparcia świadczonego na rzecz dziecka i rodziny w Województwie Małopolskim.

Barbara Miszker

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Krakowie

Zrealizowane obszary tematyczne:

- metody i narzędzia pracy z dzieckiem i rodziną
- psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży
- komunikacja interpersonalna i kompetencje miękkie
- przepisy prawa
- organizacja pieczy zastępczej
- budowanie lokalnego systemu wsparcia
- zarządzanie

REGIONALNE PRIORYTETY NA RZECZ ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ DO 2030 ROKU

Koordinacja rozwoju ekonomii społecznej (ES) w województwie została przypisana w ustawie o pomocy społecznej do kompetencji Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej. Jednym z kluczowych zadań w tym obszarze jest organizacja prac nad najważniejszym regionalnym dokumentem dotyczącym rozwoju ekonomii społecznej - Regionalnym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej (RPRES).

Regionalne Programy mają za zadanie z jednej strony - wpisywać się w założenia Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej (KKRES) i „przekładać” priorytety państwa na kierunki działań w regionach, z drugiej strony - muszą odpowiadać regionalnej specyfice, wyzwaniom i potencjałowi sektora ekonomii społecznej w danym województwie. Nie jest to proste zadanie i nie byłoby możliwe bez szerokiego zaangażowania środowiska ekonomii społecznej i instytucji otoczenia ES.

Założenia RPRES powstały w ramach prac czterech grup tematycznych (odpowiadających zdiagnozowanym kluczowym obszarom rozwoju ES). W proces zaangażowało się ponad 100 przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej, w szczególności przedsiębiorstw społecznych i jednostek reintegracji społeczno-zawodowej, ośrodków wsparcia ekonomii społecznej, jednostek

samorządu terytorialnego na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym, administracji publicznej oraz uczelni wyższych. Program został poddany szerokim konsultacjom społecznym na każdym etapie powstawania - od opracowania diagnozy po wytyczne dotyczące realizacji, monitoringu i ewaluacji.

W dniu 10 maja 2022 r. Zarząd Województwa Małopolskiego uchwalił przyjęcie Regionalnego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Małopolskim do 2030 roku.

Dokument składa się z dwóch części:

- diagnostycznej, w której przedstawiono kluczowe wnioski z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej i sektora ekonomii społecznej w Małopolsce oraz trendy

mogące mieć wpływ na rozwój ekonomii społecznej;

- strategicznej, w której, w oparciu o wnioski i wyzwania wynikające z diagnozy, zdefiniowano cel główny, 4 cele szczegółowe, 8 priorytetów oraz przypisane im kierunki interwencji wraz z działaniami. W tej części znajduje się również tabela oczekiwanych rezultatów wraz ze wskaźnikami, opis systemu realizacji, monitorowania i ewaluacji Programu.

Cel główny został określony w odniesieniu do „Strategii Rozwoju Województwa Małopolska 2030” i zakłada, że:

Sektor ekonomii społecznej w Małopolsce odgrywa ważną rolę w zrównoważonym rozwoju regionu w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i terytorialnym.

Cele szczegółowe zostały oparte o cztery kluczowe obszary:

1. Społeczność lokalna i uspołecznianie usług.
2. Reintegracja i włączenie społeczne.
3. Inkubacja i rozwój podmiotów ekonomii społecznej.

4. Edukacja i promocja ekonomii społecznej.

Do każdego z powyższych celów opracowane zostały priorytety oraz kierunki interwencji.

System realizacji RPRES został w dokumencie opisany na poziomie celów i priorytetów, czyli w dużym stopniu ogólności – pokazując kluczowe instytucje i organizacje koordynujące i realizujące działania w danym priorytecie oraz ogólne ramy finansowania. Głównym elementem realizacji RPRES jest bowiem opracowywanie **Rocznych Planów Działania RPRES**, które będą dookreślać szczegółowe działania na dany rok wraz z konkretnym budżetem przypisanym realizatorom. W dniu 6 lipca 2022 r. Uchwałą Małopolskiego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej został przyjęty *Roczny Plan Działania z perspektywą do końca 2023 r.*

Zarówno Regionalny Program Rozwoju ES, jak i Roczny Plan Działania są dostępne na stronie [Małopolskiego Portalu Ekonomii Społecznej](#) w zakładce: [Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej](#)

Mara Bohdzewicz-Lulewicz

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Krakowie

EKONOMIA SPOŁECZNA W PROCESIE ZIELONEJ TRANSFORMACJI

Europa zмага się obecnie z poważnym kryzysem energetycznym i stoi przed wyzwaniem związanym z zieloną transformacją. Działania związane z wdrażaniem pakietu „Fit for 2055” mają zapewnić Państwom członkowskim Unii Europejskiej (UE) niezależność energetyczną. Czy w tym procesie ważną rolę może odegrać ekonomia społeczna (ES)? Tak!

SCENARIUSZE TRANSFORMACJI

Komisja Europejska (KE) w dokumencie pn. „Transition Pathway for Proximity and Social Economy” (Scenariusze Transformacji dla Ekonomii Bliskości i Ekonomii Społecznej) zakłada ścisłą współpracę z podmiotami ekonomii społecznej, które mają się stać swoistym rzecznikiem „zielonej rewolucji” w UE. Zauważa się, że podmioty oferujące „zielone” produkty i usługi powinny być bardziej widoczne. Nowe rynki, tj. zarządzanie odpadami, rolno-spożywczy czy mobilny stanowią potencjalną przestrzeń dla PES. Prywatne zamówienia publiczne oraz inicjatywy tj. „kupuj społecznie” mogą doprowadzić do zawiązywania partnerstw biznesowych, a tworzenie klastrów społecznych i ekologicznych innowacji czy hubów ekonomii społecznej pobudzi innowacje. Ważne jest także rozwijanie potencjału podmiotów ES poprzez dostęp do narzędzi pomagających analizować ślad

węglowy, doradztwa pomagającego „zazielenić” ich działania oraz podnoszenie kompetencji w zakresie zielonych umiejętności. Wprowadzanie i utrzymywanie standardów certyfikacji i znakowania dla zielonych PES (np. znak cyrkularnej ekonomii społecznej) są również są bardzo istotne².

PROJEKT RESPONDET

Województwo Małopolskie także zdecydowało się podjąć wyzwanie i przystąpić do projektu międzynarodowego pn. RESPONDET – Regional Social Economy Policies for sustainNable community-Driven Environmental Transition (Regionalne działania ekonomii społecznej dla zrównoważonej, opartej na wspólnotach transformacji energetycznej – tł. własne). Zapoczątkowany w maju br. projekt będzie trwał do października 2023 r. Partnerstwo instytucji z Katalonii (Hiszpania), Walonii (Belgia), Turynu (Włoch), Brukseli (Belgia) oraz Małopolski (Polska) ma na celu

² Transition Pathway for Proximity and Social Economy, Dyrekcja Generalna ds. Rynku Wewnętrznego,

Przemysłu, Przedsiębiorczości i MSP, 14.11.2022, Bruksela

rozwój lokalnych i regionalnych działań usprawniających zarządzanie zasobami przez podmioty ekonomii społecznej, które są głównymi graczami społecznego i zrównoważonego procesu zielonej transformacji. Założeniem projektu jest włączenie ES w promocję wspólnotowych inicjatyw energetycznych oraz promocja jej zaangażowania w gospodarkę cyrkularną.

W trakcie 4 tzw. misji transnarodowych (spotkań poświęconych głównie wymianie dobrych praktyk) w Barcelonie, Namur, Krakowie i Turynie członkowie konsorcjum – przedstawiciele instytucji publicznych i społecznych, wraz z zaproszonymi interesariuszami, dzielą się doświadczeniami w zakresie przeprowadzenia procesu transformacji na poziomie regionalnym i lokalnym z udziałem PES. W 2023 r. w każdym regionie zostaną opracowane Lokalne Plany Działań zawierające konkretne rekomendacje dla władz samorządowych dotyczące tworzenia odpowiednich strategii i polityk ułatwiających wprowadzenie zielonej transformacji. Na bazie zdobytych doświadczeń wiemy już, że Katalonia wyróżnia się w zakresie tworzenia kooperatyw energetycznych (podmiotów, których celem jest produkcja energii na własny użytek) i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii. Walonia natomiast posiada bardzo

ciekawe rozwiązania na polu gospodarki o obiegu zamkniętym, 6XR (Rethink, Refuse, Reduce, Reuse, Recycle and Recover, tł.: Pomyśl - Odmawiaj - Ograniczaj - Używaj wielokrotnie - Odzyskuj - Naprawiaj), drugiego obiegu i eko-projektowania. W ww. działania zostają włączone podmioty ekonomii społecznej, różnie jednak rozumiane w poszczególnych państwach. W Hiszpanii to bardziej kooperatywy, niekoniecznie społeczne, w Walonii podmioty nastawione, podobnie jak w Polsce na reintegrację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

ZIELONA EKONOMIA SPOŁECZNA W MAŁOPOLSCE

Kwestie udziału ekonomii społecznej w procesie zielonej transformacji zostały ujęte w dokumentach programowych Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie. W przyjętym w 2021 r. Regionalnym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej (RPRES) zwraca się uwagę na trendy – wyzwania przed którymi niewątpliwie stoją małopolskie PES. Są to m.in.: świadomy konsumpcjonizm, gospodarka o obiegu zamkniętym, zmiany klimatyczne. Podkreśla się w nim, że oferta PES jest powiązana ze społeczną wartością dodaną i może stanowić alternatywę dla tradycyjnych zakupów.

Obszary takie jak eko-projektowanie, wydłużanie cyklu życia produktu i ponownego wykorzystania odpadów to przestrzeń dla ES. Nie można zapomnieć o tworzeniu miejsc pracy w chociażby takich podmiotach, które zajmują się utrzymaniem terenów zielonych. Tu także widać ogromne pole do działania dla podmiotów z Małopolski. Już dziś jest bowiem wiele organizacji społecznych, które produkują rękodzieło z drugiego obiegu (Żywa Pracownia Sp. z o.o.), sprzedają ubrania z drugiej ręki (Charity Shop), utrzymują tereny zielone (Rabczańska Spółdzielnia Socjalna) oraz realizują akcje na rzecz niemarnowania żywności (Foodsharing Kraków). Coraz większą popularnością cieszą się tzw. Repair café – warsztaty, na których można nauczyć się jak naprawić zepsute przedmioty, czy też wypożyczalnie sprzętu sąsiedzkiego. Mapy Zero Waste, obecne w krakowskiej dzielnicy Nowa Huta, pomagają odnaleźć punkty usługowe znajdujące się w promieniu 10 minut na pieszo. Wszystko po to, aby zredukować ślad węglowy.

Doświadczenia zdobyte w projekcie RESPONDET oraz dobre praktyki podmiotów ekonomii społecznej będą mogły zostać wykorzystane w pracach nad Regionalnym Planem Działania. Ważnym jest, aby kwestie włączenia ES w proces zielonej transformacji zostały zapisane w dokumentach

strategicznych województwa małopolskiego: Regionalnym Planie Działań dla Klimatu i Energii dla Województwa Małopolskiego oraz Programie Gospodarki o Obiegu Zamkniętym. Ekonomia społeczna to ważny partner, który niewątpliwie przyczyni się do wprowadzenia ekologicznej rewolucji w naszym województwie.

Współfinansowane przez Unię Europejską. Poglądy i opinie wyrażone w tym dokumencie są jednak poglądami wyłącznie autora (autorów) i nie muszą odzwierciedlać poglądów Unii Europejskiej lub EISMEA. Ani Unia Europejska, ani EISMEA nie mogą być za nie odpowiedzialne.

Maria Kucińska

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Krakowie

O MOTYWACJI, MARZENIACH ORAZ WAKACJACH W DOBRYM TEMPIE...

Rozmowa z Panią Agnieszką Pyzik – Prezesem Zarządu Fundacji Na Rzecz Wspierania Osób Niepełnosprawnych Wyjdz z Domu z Moszczenicy – Laureatem Konkursu Małopolski Lider Przedsiębiorczości Społecznej 2022.

Fundacja Na Rzecz Wspierania Osób Niepełnosprawnych Wyjdz z Domu – Małopolski Lider Przedsiębiorczości Społecznej 2022. Jak czujecie się Państwo z wyróżnieniem?

Bardzo się cieszymy. To dla nas ogromne wyróżnienie i zaszczyt. Bardzo dziękujemy za nominację i kapitułę za wybór. Nasz sukces przyczyni się do jeszcze większych rzeczy i doda nam skrzydeł. Jesteśmy dumni i szczęśliwi, że mamy przyjemność pracować, działać, wspierać, pomagać, uczyć się, uczyć innych, realizować swoje pasje i marzenia, w tak wspaniałym gronie ludzi.

Fundacja funkcjonuje już od 10 lat. Taki Jubileusz to czas podsumowań oraz wracania wspomnieniami do początków działania. Skąd pomysł na powołanie Fundacji?

W 2007 roku z dnia na dzień stałam się osobą z niepełnosprawnością. Cały świat stanął do góry nogami i dla mnie wszystko się zmieniło. Miałam 35 lat, 3 malutkich dzieci i nie widziałam perspektyw. Potrzebowałam czasu by dojść do siebie i by na nowo nauczyć się żyć

i funkcjonować. Zawsze byłam osobą aktywną i kochałam podróżować. W mojej głowie narodził się pomysł utworzenia fundacji, ale nic z tym nie zrobiłam. W 2010 roku na mojej drodze stanął Staszek Gurba, zresztą mój najlepszy przyjaciel, opowiedział mi o Klice i razem z moimi dziećmi pojechałam na obóz na Mazury. Tam poznałam wielu wspaniałych, aktywnych ludzi. Wiedziałam także że muszę coś zrobić by nie stać w miejscu. Staszek miał podobne plany i któregoś wieczoru, przy rozmowie postanowiliśmy zacząć działać. Dalej już poszło, dołączyły do nas osoby z Kliki a potem następne osoby, które wiele wniosły do fundacji. Pierwszą rzeczą, która zrobiliśmy był wyjazd osób z niepełnosprawnością do Rzymu. Nie mieliśmy wtedy ani grosza, zrobiliśmy zbiórkę i dzięki temu 13 osób pojechało na pierwszą wyprawę do Rzymu. Wtedy jeszcze nie wiedzieliśmy że fundacja się tak rozrośnie i że będziemy działać na wielu polach. Tak naprawdę na początku naszej drogi naszym majątkiem był stary komputer, drukarka i niewielki wkład finansowy. Misją Fundacji „Wyjdz z Domu” miało być wyciąganie osób z różnymi dysfunkcjami

z domów i aktywizowanie ich społecznie, motywowanie by nie rezygnowały ze swoich marzeń i mimo trudności nadal aktywnie żyły. I tak zostało do teraz.

Od czterech lat postanowiliście także rozszerzyć swoją działalność poprzez rejestrację działalności gospodarczej. To droga, którą pokonuje wiele organizacji chcących ekonomizować swoją ofertę i realizować ją w duchu przedsiębiorczości społecznej.

Jak ta droga wyglądała u Państwa?

Wcale nie było łatwo. Do końca nie byliśmy pewni, czy idziemy we właściwym kierunku. Po wielotygodniowych ustaleniach, „burzy mózgów”, rozmów, szkoleń, stanęło ostatecznie na tym, że zostajemy dalej w turystyce tworząc biuro podróży „Wakacje w dobrym tempie” i zakładając pierwszą w Gorlicach naleśnikarnię, która niestety nie przetrwała trudów związanych z pandemią. Mamy ogromne szczęście mając fantastycznych przyjaciół z TOZCH z Chrzanowa, którzy pomogli nam w tej naszej drodze, służyli zawsze radą, pomocą i odpowiednimi szkoleniami. Zawsze możemy na nich liczyć, za co bardzo dziękujemy. Dzięki temu m.in. mogliśmy rozwinąć naszą działalność o kolejne aktywności. Oni nas też zmotywowali do złożenia aplikacji w konkursie

Małopolski Lider Przedsiębiorczości Społecznej.

Nasze biuro podróży „Wakacje w dobrym tempie” mimo pandemii nadal prężnie prosperuje **obsługując klientów indywidualnych, osoby z niepełnosprawnościami, młodzież szkolną, zorganizowane grupy oraz firmy.** Nasze oferty zawsze dostosowujemy do potrzeb i preferencji klienta uwzględniając potrzeby osób z niepełnosprawnością. To co nas wyróżnia i jest najpiękniejsze to jest to, że w naszych wyjazdach uczestniczą osoby sprawne wraz z osobami z niepełnosprawnością.

Prowadzenie biura podróży, a także portalu mającego na celu ułatwienie osobom z niepełnosprawnościami znalezienia miejsc noclegowych w dobrze dla nich przystosowanych obiektach hotelarskich to dość unikalna branża, zarówno biorąc pod uwagę firmy działające w sektorze ekonomii społecznej w Małopolsce, jak i szerzej – działania takie są wciąż niszowe a zarazem bardzo potrzebne... Jak jesteście odbierani przez otoczenie?

Bardzo pozytywnie. Ja, jako osoba poruszająca się na wózku ogromnie się cieszę, że dzięki ofercie naszego biura podróży osoby

z niepełnosprawnością mogą podróżować i spełniać swoje marzenia.

Każdy hotel, miejsce turystyczne do którego jedziemy jest wcześniej weryfikowane przez nas pod kątem dostępności. Na naszych wyjazdach jest także autobus z windą, dzięki której osoby poruszające się na wózku mogą wsiąść bez problemu do autobusu. Wspaniałe jest to że na nasze wyjazdy jadą nie tylko osoby z niepełnosprawnością, ale także osoby zdrowe, z całymi rodzinami i z całej Polski i to jest piękne i naprawdę cieszy.

Wyciąganie z domów osób z niepełnosprawnościami to jeden z głównych priorytetów Fundacji, ale coraz więcej działań realizujecie Państwo także by wspierać aktywność seniorów...

Tak, zgadza się. W działania na rzecz seniorów mocniej włączyliśmy się od 2019 roku, kiedy to rozpoczęliśmy prowadzenie Gorlickiego Klubu Seniora. Z oferty klubu korzysta średniorocznie ponad 200 osób starszych i z różnymi stopniami niepełnosprawności. Staramy się zapewniać naszym seniorom szeroką ofertę edukacyjną, kulturalną, dbać o ich aktywność fizyczną i stały rozwój. Jest to możliwe dzięki środkom pozyskiwanym od miasta Gorlice oraz z różnych konkursów grantowych. Organizujemy różnorodne wycieczki, klubowicze aktywnie uczestniczą

w wydarzeniach kulturalnych, w koncertach, wystawach a także chętnie korzystają z oferty gorlickiego kameralnego kina. Oferta klubu realizuje zasadę aktywnego uczenia się przez całe życie, w tym angażuje uczestników w programy profilaktyczne oraz rozpowszechniające idee wolontariatu.

Warto wspomnieć, że nasi seniorzy mają za sobą już pierwsze kroki na arenie międzynarodowej. Mam na myśli ich udział w projekcie „Seniors in Action” realizowanym w ramach programu Erasmus +, dzięki któremu mogli wyjechać do Słowenii, Rumunii, a parę dni temu wrócili ze słonecznej Teneryfy integrując się i wymieniając doświadczenia z seniorami z tych krajów.

Od 2021 rozpoczęliśmy także prowadzenie Dziennego Domu Seniora w Gorlicach. Ta działalność pozwala nam nie tylko aktywizować i integrować osoby starsze, ale i wspierać ich rodziny, by mogły normalnie realizować się zawodowo, a także zregenerować swoje siły a co za tym idzie zwiększyć wydolność opiekuńczą.

Seniorzy z dziennego Domu Seniora podczas swojego pobytu mają zapewnione zajęcia z psychologiem, logopedą, rehabilitantem i dietetykiem. Oprócz tego odbywają się zajęcia malarskie, rękodzielnicze, florystyczne. Zapraszani są goście na prelekcje.

Nasi gorliccy seniorzy są bardzo zaangażowani we wszystkie proponowane formy aktywnego i kreatywnego spędzania wolnego czasu, wykazują się zapałem i pozytywną energią.

Ta ostatnia działalność to także ścisła współpraca z samorządem – element istotny dla wielu podmiotów ekonomii społecznej. Jak sprawić by ta współpraca przynosiła obopólne korzyści?

Myślę, że współpraca z samorządem jest bardzo ważna i dzięki niej możemy m.in. prowadzić Klub Seniora i Dzienny Dom Seniora w Gorlicach. Samorząd lokalny jest dla nas ważnym partnerem. Relacja ta jest tym bardziej dla nas istotna, gdyż pozwala realizować zadania publiczne na zlecenie samorządu i jest to jeden z podstawowych sposobów pozyskania środków finansowych na działalność fundacji w wyżej wymienionym zakresie i nie tylko. Fundacja, jednakże wnosi w działania także swój wkład własny finansowy, rzeczowy i wolontariat.

Także współpraca pozafinansowa jest ważna. My jesteśmy otwarci na wszelkiego rodzaju konsultacje społeczne a także zawsze możemy służyć radą m. in. w zakresie adaptacji budynków pod kątem osób z niepełnosprawnościami czy też w innych tematach dotyczących osób z niepełnosprawnościami.

Uważam, że miasto ma w nas wiarygodnych profesjonalnych partnerów w realizacji zadań publicznych a my dzięki stabilnemu finansowaniu możemy skupić się na rozwoju i doskonaleniu naszych usług.

Jakich rad udzielilibyście osobom zainteresowanym prowadzeniem przedsiębiorstwa społecznego? Na co należy zwrócić szczególną uwagę przy ekonomizacji organizacji pozarządowych?

Prowadzenie przedsiębiorstwa społecznego przez organizację pozarządową to z pewnością dodatkowe źródło dochodów dla realizacji jej działalności statutowej.

W naszej opinii ważny jest wybór formy prawno-instytucjonalnej dla prowadzenia przedsiębiorstwa społecznego. Ponadto stworzenie dobrego biznes planu, zastanowienie się z jakiego źródła pozyskamy środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, w dalszej kolejności zorganizowanie miejsca na prowadzenie działalności, współpraca z innymi organizacjami czy samorządem, jeśli to możliwe, dobrze prowadzony marketing. A przede wszystkim ważni są ludzie, z którymi pracujemy na co dzień. Mając przy sobie „ekipę zapaleńców”, społeczników można zdziałać naprawdę wiele.

Jakie mają Państwo plany na przyszłość?

Naszych planów, możliwości oraz podjętych działań, jest tak wiele, że wymienię tutaj tylko kilka. Oprócz działań, które teraz realizujemy planujemy dalszy rozwój fundacji także na arenie międzynarodowej współpracując i realizując projekty z organizacjami z innych krajów europejskich w ramach programu Erasmus+. Pragniemy wejść m.in. w projekty związane z ekologią, temat bardzo ważny w obecnych czasach. Aktualnie podjęliśmy rozmowy z organizacją ze Słowenii i Hiszpanii by połączyć siły i napisać wspólny projekt. Chcielibyśmy także młodych ludzi w wieku 18-30 lat zachęcić do udziału w projektach w ramach Europejskiego Korpusu Solidarności.

Bardzo chcielibyśmy rozwinąć portal

noclegibezbarier.pl o kolejne miejsca noclegowe dostosowane pod kątem osób z niepełnosprawnością, obejmując inne województwa. Naszym marzeniem jest by na tej stronie oprócz bazy noclegowej była baza miejsc turystycznych dostępnych dla OzN i żeby strona była także anglojęzyczna, gdyż wtedy osoba z niepełnosprawnością z innego kraju mogłaby z tej

strony swobodnie skorzystać i przyjechać do Polski na wakacje. Nasz kraj ma naprawdę wiele do zaoferowania i strona noclegibezbarier.pl mogłaby dużo dobrego wniesić. Myślę, że przy okazji byłaby to także dobra reklama nie tylko dla hoteli, ale też pięknych naszych zakątków i atrakcji turystycznych.

Bardzo serdecznie dziękuję za rozmowę. Pozostaje mi życzyć, by wszystkie wymienione plany realizowały się „bez barier” oraz w „dobrym tempie”.

---

rozmawiała: **Maria Brzeziak**

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Krakowie

INNOWACJE DLA DOSTĘPNOŚCI!

Od kilku lat słowo „dostępność” jest używane niemalże przy każdej nadarzającej się okazji! Chcemy udostępnić przestrzeń, usługi, produkty dla jak najszerszego grona użytkowników. Jak jednak sprawić, by tę chęć i postulaty zmienić na energię do wprowadzenia prawdziwych zmian?

Nad tym od 3 lat zastanawiamy się wspólnie z innowatorami społecznymi w „Inkubatorze Dostępności”, projekcie realizowanym przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej i Fundację Instytut Rozwoju Regionalnego. To co jeszcze kiedyś było dla nas wyzwaniem i nowym obszarem działań, pełnym wątpliwości i znaków zapytania, dziś po 3 latach wspólnych działań stało się proste i oswojone.

Przez ostatnie 3 lata dotarliśmy do prawie każdego województwa Polski szukając innowatorów i innowatorek, którzy mieli pomysł na innowacje w obszarze dostępności. Po etapie testowania tych pomysłów możemy powiedzieć, że wiele z nich

może znacząco podnieść jakość życia osób z niepełnosprawnościami czy szczególnymi potrzebami.

Poniżej widzicie Państwo mapę naszych 45 innowacji, które testowane były w okresie od października 2020 do lipca 2022.

W testach wzięło udział ponad 400 osób – testerów i testerek, którzy na bieżąco weryfikowali czy założenia pomysłu i innowacji są słuszne i czy rozwiązanie działa.

Dziś zamykając już aktywność Inkubatora Dostępności chcemy się z Państwem podzielić kilkoma przykładami innowacji, dzięki którym zaczyna się zmiana w obszarze dostępności.

STRAŻNIK BEZPIECZEŃSTWA

Korzystanie z domofonu, problemy z wezwaniem pomocy i brak możliwości usłyszenia alarmu w sytuacji zagrożenia, np. pożaru – to tylko część problemów, które naruszają poczucie bezpieczeństwa osób niesłyszących.

Szacuje się, że liczba osób Głuchych w Polsce sięga około 500 tysięcy, a 900 tysięcy Polaków ma poważny uszczerbek słuchu. Trudno zrozumieć, że w czasach dynamicznego postępu technologicznego, powszechnej digitalizacji usług, wciąż tak podstawowe potrzeby, jak poczucie bezpieczeństwa są niezaspokojone. Wciąż za dużo jest sytuacji, w których Głusi jako ostatni ewakuują się z pożaru i to tylko dzięki temu, że poczuli dym, swąd, czy zobaczyli wjeżdżającą na podwórko straż pożarną. Suma tych historii stała się impulsem do działania dla Pana Marcina Kotlińskiego – Innowatora z Kutna. To dzięki jego kreatywności powstała aplikacja

„Strażnik”, która jak się okazało zmieniała życie niejednej osoby Głuchej.

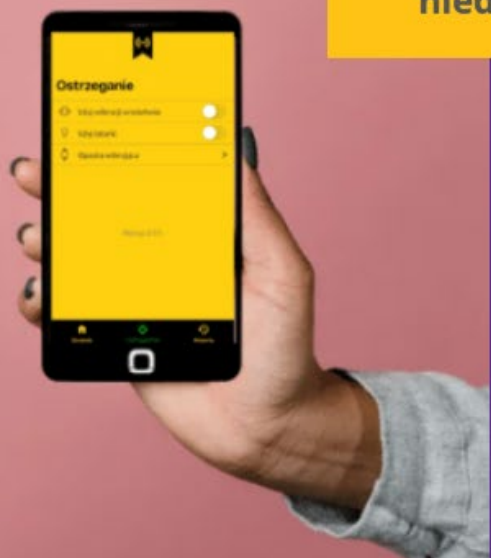
NA CZYM POLEGA „STRAŻNIK”?

Aplikacja STRAŻNIK to aplikacja na telefon - narzędzie wspomagające działanie dźwiękowych systemów ostrzegawczych, dostępne dla osób z dysfunkcją słuchu. Wykrywa dźwięki o wysokim natężeniu i regularnej amplitudzie w otoczeniu ciszy, w nocy. Warto zaznaczyć, że w nocy osoby Głuche czy niedosłyszące nie korzystają z aparatów, więc są niejako pozostawione bez dostępu do ważnych informacji – np. o alarmach. Dlatego zadaniem „Strażnika” jest czuwać i zbierać te informacje, a w razie potrzeby przekazać sygnał o zagrożeniu użytkownikowi w wybrany przez niego sposób - za pomocą wibracji w telefonie lub opasce typu „smart band”, latarki, połączeń alarmowych.

JAK SIĘ SPRAWDZIŁA APLIKACJA?

Już dziś po kilkumiesięcznym teście wiemy, że aplikacja zwiększyła pewności i komfort życia oraz poczucie bezpieczeństwa osób Głuchych. Testerzy wskazali, że odkąd mają przy sobie „Strażnika” lepiej śpią, mają pewność, że jest technologia, która wybudzi ich w razie zagrożenia. Informacja, że dzięki „Strażnikowi”

Strażnik - aplikacja i opaska ostrzegająca przed niebezpieczeństwem osoby niedosłyszące i Głuche

Głusi poczuli się bezpiecznie jest najlepszym zwieńczeniem prac na innowacją. Historia jej powstawania w pełni realizuje ideę Inkubatora Dostępności - od potrzeby do zmiany. „Strażnik” działa w bardzo prosty sposób robiąc przy tym ogromną różnicę.

CO DALEJ?

Historia „Strażnika” dopiero się zaczyna. Obecnie aplikacją zainteresowała się Straż Pożarna i Policja. Ale największym gwarantem tego, że będzie dalej funkcjonowała jest rzeczywista potrzeba osób Głuchych.

HIMALAJE AUTYZMU

Czy zastanawialiście się kiedyś jak leczą się osoby za spektrum autyzmu, które przejawiają trudne zachowania, w tym autoagresywne? Jak są diagnozowane? Jak przebiega ich leczenie?

Osoby neuroatypowe cierpią na te same przypadłości co my wszyscy, ale zamiast leczenia konkretnej choroby dostają leki psychoaktywne i leki wyciszające, ponieważ lekarze się ich boją i mają trudności w ich leczeniu. Mówimy o pacjencie, który często nie mówi i nie rozumie jak wygląda procedura medyczna i dlatego ktoś zadaje mu ból. Pacjencie, który ze strachu przed

niezrozumiałą sytuacją reaguje np. agresją wobec lekarza, swojego opiekuna czy wobec samego siebie. Zdarza się, że pięćdziesięciolatek nie tylko nie monitoruje i nie leczy swojej choroby serca, ale nawet nigdy nie otrzymał diagnozy, ponieważ nie jest w stanie poddać się badaniu EKG, nie pozwala pobrać sobie krwi. Zamiast leków kardiologicznych, lekarze przepisują mu preparaty odpowiednie przy leczeniu psychiatrycznym, które spowalniają i wyciszają wszystkie reakcje pacjenta, pogarszając jeszcze jego stan.

CZYM SĄ „HIMALAJE AUTYZMU”?

Z tym wyzwaniem postanowili zmierzyć się asystenci osób z niepełnosprawnością Chrześcijańskiego Stowarzyszenia Osób Niepełnosprawnych, Ich Rodzin i Przyjaciół "Ognisko". W Inkubatorze Dostępności przygotowali oni model pracy, który pokazuje rodzinie, lekarzom, asystentom jak postępować z osobą neuroatypową, żeby przygotować ją do badania i leczenia w publicznych placówkach zdrowia. Model pracy „Himalaje Autyzmu” jest zbiorem rozwiązań ułatwiających lub umożliwiających podejmowanie leczenia osób z niepełnosprawnościami, które przejawiają zachowania trudne.

Innowacje Społeczne odpowiedzią na wyzwania

Himalaje autyzmu - model pracy opisujący ścieżki postępowania procedur medycznych dla osób przejawiających trudne zachowania

JAK DZIAŁA INNOWACJA?

Metaforycznie możemy powiedzieć, że w Himalaje nikt nie wybiera się sam. I podobne założenia przyświecały naszym Innowatorom. W skład zespołu tej innowacji wchodzi: asystenci, lekarze, personel medyczny, rodzice i oczywiście sam pacjent. Podróż w wysokie góry zaczyna się od przygotowania „ekwipunku” - określenia „Profilu behawioralnego”, w którym ustalamy co może uspokoić, zrelaksować pacjenta, a jaki czynnik wywołuje w nim gwałtowną reakcję. Model zakłada też spotkanie próbne, spotkanie „zerowe” – zapoznawczą wizytę w przychodni, ale jeszcze bez badania oraz spotkanie przygotowawcze pozwalające przeanalizować funkcjonowanie pacjenta w przestrzeni publicznej.

W modelu „Himalaje Autyzmu” precyzyjnie opisano kolejne kroki, które można wykonać z pacjentem, tak aby nie tylko doszło do badania, ale by skutecznie podjąć leczenie. Innowator przygotował między innymi „Instrukcję wsparcia”, „Rozwiązania na czas przejazdu”, które pozwalają osobie neuroatypowej wyciszyć się i uspokoić się już w trakcie podróży do przychodni, oraz scenariusze samych wizyt diagnostycznych.

CZY TO DZIAŁA?

O skuteczności rozwiązania niech świadczą słowa jednego z rodziców: „na niektóre badania czekaliśmy w systemie 4 lata, z Himalajami udało się w 3 miesiące przebadać, ustalić leczenie”.

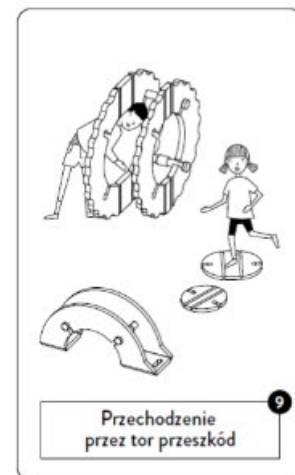
Oczywiście celem innowacji społecznej „Himalaje Autyzmu” jest poprawa stanu zdrowia osób neuroatypowych i zmniejszenie ich dyskryminacji w systemie ochrony zdrowia, ale jak to bywa w przypadku najlepszych rozwiązań przyniosła ona dodatkowe korzyści. Oto słowa jednej z mam, której dorosły syn brał udział w teście innowacji: „...do tej pory byłam jak szara myszka, dzięki Himalajom odzyskałam godność, zobaczyłam, że mój syn jest takim samym pacjentem jak inni”.

HOP HOP CZYLI PRETEKST DO DOBREJ ZABAWY

Codzienna dawka ruchu jest niezbędna by dziecko rozwijało się prawidłowo i budowało pozytywne relacje z otoczeniem. Dzieci nie trzeba szczególnie zachęcać do podjęcia aktywności fizycznej, wystarczy zapewnić im odpowiednie warunki i przestrzeń. Jeżeli jednak zaobserwujemy u swojej pociechy problemy z aktywnością ruchową prawidłową dla wieku, na przykład trudność w skakaniu, wchodzeniu po schodach czy rzucaniu piłki,

Hop Hop - meblozabawka wspierająca rehabilitację dzieci w wieku przedszkolnym w warunkach domowych

może to oznaczać zaburzenia motoryki dużej czy integracji sensorycznej.

Tematem zwiększenia dostępności do domowej rehabilitacji dzieci poprzez zabawę zajęła się w Inkubatorze Dostępności Pani Aleksandra Satława.

NA JAKI PROBLEM ODPOWIADA INNOWACJA?

U dzieci z problemami ruchowymi, wczesna interwencja rehabilitacyjna pozwala na minimalizowanie nieprawidłowości, a wspieranie rozwoju psychoruchowego w wielu przypadkach skutkuje lepszym przygotowaniem do wchodzenia w kolejne etapy wzrostu i stwarza szansę na samodzielność i niezależny, harmonijny

rozwój. Do osiągnięcia optymalnych efektów terapeutycznych kluczowe jest jednak utrzymanie dziecka w nieprzerwanym procesie rehabilitacji nie tylko podczas specjalistycznych sesji, ale również w warunkach pozagabinetowych. Jednym z warunków zaangażowania dzieci w takie ćwiczenia jest właśnie dobra zabawa.

CZYM JEST HOP HOP?

„Hop Hop” odpowiada na problem braku ciągłości i dostępności rehabilitacji wśród dzieci. Jest to mobilny plac zabaw przeznaczony dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym z trudnościami w obszarze motoryki dużej.

Dzięki opracowanym scenariuszom zabaw ruchowych i ćwiczeń oraz innowacyjnemu rozwiązaniu mobilnego placu zabaw, dziecko wraz z opiekunem może korzystać z rehabilitacji na co dzień poprzez zabawę we własnym domu lub na podwórku. Rozwiązanie daje pretekst do dobrej zabawy, która jednocześnie wzmacnia koordynację oraz wspiera prace zmysłu równowagi czy dotyku.

JAK DZIAŁA INNOWACJA?

W skład „Hop Hop” wchodzi zestaw 10 elementów, które dziecko wraz z opiekunem w twórczy sposób łączy i zmienia dostosowując do obranych ćwiczeń. Komplet

meblozabawek wsparty jest zbiorem scenariuszy zabaw i grafik, przedstawiających nie tylko proponowane ćwiczenia, ale także porady dla opiekunów dotyczące motywacji dzieci i wspomagania terapii. Przyrząd do ćwiczeń i rehabilitacji przedłuża możliwość pracy terapeutycznej w domu, który wydaje się być bezpiecznym miejscem, gdzie opiekun wraz z dzieckiem może wykonywać codzienne ćwiczenia i zabawy ruchowe wpływające korzystnie na jego rozwój oraz przyczyniające się do budowania dobrych nawyków prozdrowotnych i pogłębiania wzajemnej relacji. Dzieci i ich opiekunowie wraz z innowacją otrzymują domowe rozwiązanie

Innowacje Społeczne odpowiedzią na wyzwania

Gra o zdrowie - gra planszowa wspierająca aktywizację zawodową osób z zaburzeniami psychicznymi

wspomagające proces rehabilitacji niezależnie od miejsca zamieszkania (miasto, mała miejscowość).

ZAGRAJMY O ZDROWIE!

Co zrobić, by odważyć się na ponowne wejście na rynek pracy po doświadczeniu kryzysu psychicznego? W jaki sposób powiedzieć o swojej niepełnosprawności w pozytywnym aspekcie w trakcie rozmowy o pracę? Jak negocjować podwyżkę z szefem i jak nawiązać dobre relacje koleżeńskie w miejscu pracy? Na te pytania, odpowiedź pomaga znaleźć innowacyjna gra terapeutyczna „Gra o zdrowie” stworzona w ramach Inkubatora Dostępności ROPS w Krakowie przez Panią Paulinę Dąbrowską.

CZYM JEST „GRA O ZDROWIE”?

To zestaw narzędzi składający się z planszy, kart, instrukcji dla gracza i podręcznika, w których gracz wciela się w różne postacie z obszaru rynku pracy (np. pracownik, pracodawca, kandydat do pracy) i kształtuje swoje umiejętności poruszania się w różnych obszarach rynku pracy. Gra została stworzona z myślą o osobach z doświadczeniami psychozy, objawami zaburzeń psychotycznych oraz zaburzeniami nastroju, które przez objawy chorobowe takie jak np. urojenia, napady lęki czy niestabilność emocjonalna często wielokrotnie doświadczają kryzysów

psychicznych, wyłączających ich z działalności zawodowej. Oswojenie się z obszarem rynku pracy dzięki grze i wsparciu korzystających z niej terapeutów stanowi bezpieczną bazę do podjęcia często kolejnej próby podjęcia aktywności zawodowej – a w konsekwencji walki o swoje zdrowie.

CZY TO DZIAŁA?

W trakcie testów rozwiązania, „okazało się, że w grę mogą grać nie tylko osoby z doświadczeniem kryzysu psychicznego. Gra jest przydatna dla każdego, na różnym etapie „ścieżki zawodowej” i prócz przekazywania dużej ilości praktycznych informacji z obszaru prawa, finansów czy kompetencji społecznych stanowi świetny pretekst do wymiany doświadczeń. Podkreślają to członkowie grupy testującej: „dzięki temu, że graliśmy razem mogliśmy rozmawiać o naszych doświadczeniach związanych z pracą lub lękiem przed pójściem do pracy, czasem te dyskusje były nawet ważniejsze niż sama gra (graliśmy 4 h)”.

Pozostaje nam więc tylko zaprosić Państwa w fascynującą podróż przez ul. Etatową i przekroczenie Rzeki Możliwości – wszystko po to, by wykorzystać kompetencje pracownicze w drodze do zdrowia!

WIBRAAP

Czy osoby Głuche mogą słyszeć muzykę? Czy mogą ją odbierać i przetwarzać informacje na temat dźwięku? Czy jest wysoki, niski, głośny czy cichy? W jaki sposób osoby, które nie słyszą mogą brać udział w wydarzeniach muzycznych, koncertach?

Te i podobne pytania zadał sobie kompozytor, wykładowca Akademii Muzycznej w Krakowie Pan Piotr Peszat, który przystąpił do realizacji innowacyjnego pomysłu opracowania urządzenia wspierającego odbieranie dźwięku przez osoby niesłyszące.

JAK WYGLĄDA URZĄDZENIE I Z CZEGO SIĘ SKŁADA?

Wibraap to urządzenie elektroniczne, które przetwarza dowolne dźwięki w wibracje, odczuwalne przez ciało osoby niesłyszącej lub słyszącej. Urządzenie ma postać kamizelki, w którą wbudowanych jest kilkadziesiąt silniczków powodujących wibrowanie na tylnej powierzchni kamizelki. Jest ona połączona z aplikacją w wersji komputerowej i mobilnej. Rozwiązanie daje użytkownikowi możliwość podjęcia samodzielnej decyzji, który z trzech wymienionych poniżej trybów działania urządzenia, chciałby wykorzystać w danym momencie:

- zaimportowanie plików dźwiękowych, np. ulubionej piosenki, a następnie przekształcenie ich w wibracje,
- przekształcenie w wibracje dźwięku rejestrowanego przez mikrofon, np. słuchając muzyki w radio,
- przekształcenie dźwięku powstałego w wyniku gry na elektronicznym instrumencie muzycznym w wibracje.

MUZYKA ŁĄCZY

Profesjonalna wiedza muzyczna, doświadczenia związane z dźwiękiem, ale także wrażliwość na dostępność do rozumienia muzyki u osób, które nie słyszą, to tylko niektóre elementy tego innowacyjnego projektu.

Okazuje się bowiem, że równoległe do innowacji rozwija się w Polsce nowatorskie myślenie o muzyce osób Głuchych. Muzyka potrafi bowiem łączyć, nie tylko pokolenia, ale także osoby z różnymi niepełnosprawnościami. Być może słyszeliście Państwo o ostatnim występie grupy Unmute – uczestnika polskich preselekcji do Eurowizji 2022? Grupa Głuchych artystów wystąpiła w eliminacjach z piosenką "Głośniejsze niż decybele". Tak mówi o sobie jedna z artystek: „Jesteśmy Głusi, ale kochamy muzykę tak samo jak osoby słyszące. Nie będziemy już cicho, bo chcemy głośno i wyraźnie zaznaczyć

swoją obecność w popkulturze. To nasz głos w tej sprawie i nasz pierwszy krok, żeby zmienić status quo – mówi Unmute.”

Więcej na stronie internetowej [Radia Zet](#)

PRZYSZŁOŚĆ DLA WIBRAAP

Prawie równocześnie do działań zespołu Unmute w życie wchodzi projekt Wibraap, którego celem jest opracowanie nowych praktyk w tworzeniu i percepcji dźwięku, które na równoprawnych zasadach włączają w wydarzenia muzyczne również osoby Głuche. Opierając się na wibracjach Wibraap pozwala na pogłębienie procesów integracji

i otwierania kultury — szczególnie wydarzeń muzycznych.

Zarówno Wibraap jak działalność zespołu Unmute mają szansę na dokonanie istotnej zmiany w środowisku muzycznym tworząc wydarzenia inkluzywne, włączające szeroką publiczność. Na etapie planowania wydarzeń muzycznych zapraszani artyści mogą w przyszłości tworzyć kompozycje w oparciu o Wibraap, dzięki czemu Głusi i słyszący odbiorcy staną się równouprawnionymi uczestnikami wydarzeń.

Innowacje Społeczne odpowiedzią na wyzwania

Wibraap - aplikacja i kamizelka przetwarzająca dźwięk muzyki w wibracje dla osób Głuchych

A CO NA TO UŻYTKOWNICY?

Z przeprowadzonych rozmów z osobami, które testowały prototyp rozwiązania wynika, iż aplikacja i kamizelka mogą stanowić odpowiedź na tęsknotę za dźwiękiem u osób,

Inkubator Dostępności był realizowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie i Fundację Instytutu Rozwoju Regionalnego. Zadaniem projektu było niwelowanie barier w dostępie do usług, produktów i przestrzeni publicznej dla osób o ograniczonej mobilności, percepcji, starszych i z niepełnosprawnościami.

Naszym celem było wypracowanie i przetestowanie 45 innowacyjnych rozwiązań, które pozwolą na szybsze, skuteczniejsze i bardziej wydajne rozwiązywanie problemów społecznych.

Projekt wdrażany był w ramach IV Osi Priorytetowej Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (Działanie 4.1: Innowacje społeczne), na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, finansowany był ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Projekt był realizowany od 1 października 2019 r. do 31 grudnia 2022 r. w całej Polsce., jego wartość wyniosła 3 969 488,00 zł.

które straciły słuch, mogą zwiększyć komfort życia, poczucie podłączenia do świata dźwięków:

„początkowo czułam muzykę 'kwadratowo', potem w kolejnej wersji kamizelki, muzyka była już płynna, łagodna, nie taka sztuczna”, „dla mnie cisza to masakra, bardzo tęsknię za dźwiękiem, chciałabym chodzić w kamizelce chodzić cały czas, aby słyszeć/ czuć dźwięki”, „kamizelka daje przyjemność wibracji jak masaż, dzięki niej ciało, cały układ nerwowy może być w kontakcie”

Zwiększanie dostępności do usług publicznych, produktów czy usług dla osób ze szczególnymi potrzebami zaczyna być faktem. Inkubator Dostępności jest ważnym punktem na mapie tych zmian. Dlatego tak bardzo cieszymy się, że Innowatorzy i Innowatorki, realizujący innowacje mają tak fantastyczne pomysły, którymi dziś mogliśmy się z Państwem podzielić. Po więcej zapraszamy na naszą stronę: www.rops.krakow.pl zakładka Innowacje społeczne. Bądźmy w kontakcie, bo tylko razem jesteśmy w stanie dokonać zmian, których wszyscy potrzebujemy.

Katarzyna Ociepka-Miąsik

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Krakowie

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

INSTYTUCJA
WOJEWÓDZTWA
MAŁOPOLSKIEGO

Projekty:

- Małopolski Ośrodek Koordynacji Ekonomii Społecznej - etap III
- Małopolska Niania 2.0

Rzeczpospolita
Polska

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekty:

- Sami - Dzielni! Nowe standardy mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi
- Inkubator Dostępności
- Inkubator Włączenia Społecznego
- Doskonalenie kompetencji kadr systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej
- Podniesienie kompetencji kadr OWES

Rzeczpospolita
Polska

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

